Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Millenniumi templom Csíkszeredában

A boldogságos Szűz Mária és a magyar szentek tiszteletére épült Millenniumi templom felszentelését tartották október 18-án, szombaton a Csíksomlyói Szűzanya kegyhelye és a Hargita között elterülő Csíkszeredában. A Millenniumi templom alapkövét 2001. augusztus 4-én tették le, a Magyar Millennium bezárása előtt. Az építést 2001 szeptemberében kezdték el. Két év múlva, idén ősszel érkezett el az idő a templom felszentelésére. A zsúfolásig megtelt szent helyet Makovecz Imre világhírű érdemes építész és tanítványa, Bogos Ernő műépítész tervezte. Jakubinyi György gyulafehérvári római katolikus érsek Tamás József püspök és Darvas-Kozma József esperes-plébános koncelebrálásával bemutatott szentmisén szentelte fel a templomot, mintegy kétezer hívő, valamint számos egyházi- és közjogi méltóság jelenlétében.

XI. évfolyam, 3. szám *Stockholm, 2003. október*

SZOLGÁLATTEVŐ LELKÉSZEK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08–550 160 66 Mobil: 070–602 29 68

NAGY GÁBOR *segédlelkész (ideiglenes cím)*
167 33 BROMMA (STH) Lövåsvägen 12
Mobil: 0730-25 40 14 *(ideiglenes szám)*

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Fax: 031–795 25 04
Mobil: 070–562 31 08

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mobil: 070–892 94 95
0730-25 40 14

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28
Mobil: 0708–30 81 90

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
431 66 MÖLNDAL Eduard Boyes gata 15
Tel: 031–27 02 63

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

DEÁK GYÖRGY *Boråsi felügyelő*
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033-23 03 07

FEKETE JENŐ *Eskilstunai felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–12 00 39 Mobil: 070-920 33 72

LÁSZLÓ BÉLA *Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031–54 27 19 Mobil: 070–744 19 68

VERESS CSABA *Halmstadi felügyelő*
302 50 HALMSTAD Roskildegatan 13
Tel/Fax: 035–21 00 92

id. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042–28 21 35

GAAL ANDRÁS *Jönköpingi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157–129 04

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372–819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmői felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–26 76 38

SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholmi felügyelő*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–18 41 72

UPPSALA *A felügyelői tisztség jelenleg betöltetlen*

REHÓ ISTVÁN *Västeråsi felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42 Mobil: 070–759 19 21

Külföldről előbb a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni

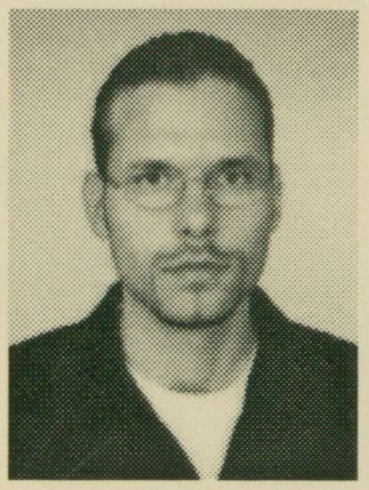

BEMUTATKOZÁS

A Svédországi Magyar Protestáns Egyháztanács Elnöksége, valamint a felvidéki, azaz Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Tanácsa, főtiszteletű Erdélyi Géza püspök úr között létrejött megállapodás értelmében, Nagy Gábor atyánkfia (született 1978. szeptember 23-án Dunaszerdahelyen), minekutána tanulmányait a révkomáromi Kálvin János Teológián befejezte, és onnan 2003. szeptember 28-án kibocsáttatott, egy évre szóló ösztöndíjjal közösségünkben tölti segédlelkészi gyakornoki idejét. Megkértük testvérünket, mutatkozzon be az Új Kéve lapjain.

Kérdezték tőlem: ki vagyok? Feleltem kötelességtudóan: Nagy Gábor, Nagymegyerről. Tudtam, megtanultam, a nevek beszédesek. Számba azonnal valami ismerős, keserű íz fakadt, s úgy éreztem, a szavak csalfa játéka a nomen est omen-elvből gúnyt űz: megduzzadt, ám megszegényedett kis városkám vak homályba tűnő dicsősége még csak ékesíthető a "nagy" címmel, de annak kispolgári-munkás ivadéka, önmagam, csak öncsalással. Szülővárosom, családom és őseim nevét azonban meg nem tagadnám, ezért más egyenes vagy járható út nem rajzolódott ki előttem, mint az ÉLETé, kinek nagy betűi agyonlapítással fenyegettek. Meg kellett látnom, hogy rögös ösvényem a hitbeli megerősödés, és a szív szerinti meghajlás útjelzőivel van kikövezve; meg kellett tanulnom, hogy a palást majd elfedezi minden "nagyságomat", minden kicsinységemet. Az a palást, melyet csak addig lehet és szabad viselnem, míg az ÉLET URÁNAK küldetésében járok, és Ő szorongat a szólásra. Hiába éreztem Jákób kicsinységét, Mózes dadogását, Jeremiás fiatalságát, vagy épp Ézsaiás tisztátalanságát. Mindhiába véltem magam megkötözöttnek, mint Ezékiel, vagy buzgónak, mint Péter, és erőtlennek, mint Pál, a Magasabb Értelem az éppen most megüresedett pásztori munkába terelt, s így tesz engem jótetszése szerint Gáborrá: Isten küldöttévé.

Messziről jöttem. Az indulás is nehéz volt, de minden teher és kötelék ellenére elmondhatom: otthon vagyok, testvéreim között. Ám életünknek egy hosszabb szakasza után nem szaladhatunk tovább anélkül, hogy hátra ne tekintenénk a megtett útra, hogy az első szavunk ne a hálaadásé legyen. Ismét eltelt ugyanis egy kiszabott ideje a múlandóságnak. Ismét beköszöntött a szüret. "Ünnepes" október elénk tárja a múló idő tőkéjén beérett gyümölcsöket: október hatodika, huszonharmadika, harmincegyedike nemzedékről nemzedékre szüretelhető tanulságait.

Kosarunkba tettük-e már Lázár Vilmos hitvallását: "Az Isten, aki még sohasem hagyott el, most sem fog elhagyni!" Leszakítottuk-e azt a mélyből feltörő fohászt, amelyet Damjanich az akasztófa árnyékából papírra vetve örökített ránk: "Áldd meg Aradot! Áldd meg a szegény, szerencsétlenségbe süllyedt Magyarországot! Te ismered, ó, Uram, az én szívemet, és egyetlen lépésem sem ismeretlen előtted: azok szerint ítélj fölöttem kegyesen, s engedj a túlvilágon kegyes elfogadást találnom."

Merjük feltenni a további kérdéseket: hová lett volna népünk Isten áldó jelenléte nélkül? S folytassuk ezzel: hová lett volna nemzetünk emlékezete, ha az Ige világossága nem ragyogja be nemzeti létünk sötét éjszakáit? Megmozdult-e volna népünk, ha Teremtőnk nem oltotta volna belénk a szabadság szikráját? Születtek-e volna '56 megtorlásakor, Kádár vagy Haynau idején, a terror bányamélyiben egymást a túlélésben segítő szövetségek és barátságok, sötétben zsolozsmázott drága igei gyümölcsök, hogy a megalázókkal szemben tartást és mennyei kenyeret kapjanak a foglyok. S lett-e volna Isten beszéde hitvalló eleink lámpása, nemzetet melegítő őrtűz, anyanyelvünk őrtornya, ha nincs reformáció; ha Luther igazsága nem döngeti Wittemberg kapuit, s ha "Kálvin városa" nem hirdeti fennen a világnak a "lux lucet in tenebris" - a világosság a sötétségben fénylik. Az utóbbi szellemóriás lelkületével, miután megtorpantunk a hatos, a huszonhármas és a harmincegyes mérföldkő mellett, s leróttuk tiszteletünket, valljuk meg hát: egyedül Istené a dicsőség - Soli Deo Gloria! -, hogy olyan gyümölcsöt küldött a földre egyszülött Fiában, akiben egyszersmind felragyogott és ragyog az igazi világosság.

Kilátás a Brahehus várromtól a Vättern-tóra (Molnár-Veress Pál felvétele)

A Protestáns Szövetség konferenciája Svédországban

A 2000-ben megalakult Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége, idei konferenciáját Svédországban: Tångagärde, Göteborg és Stockholm helyszíneken tartotta augusztus 29. – szeptember 3. között. A konferenciának – a Szövetség alapszabálya értelmében – idén is két része volt: az *évi közgyűlés* a küldöttek számára, valamint a *helyi gyülekezetekkel való találkozás*. A Protestáns Szövetség alapvető céljai között szerepel ugyan-is a Nyugat-Európa különböző országaiban működő ma- gyar gyülekezetekkel való élő kapcsolatfelvétel.

A Stockholmba vonattal vagy repülővel (Arlandára, Skavstára) a korábbi napokban jött, a Magyar Házban elszállásolt, illetve augusztus 29-én érkezett vendégeket a házigazdák bérelt kisautóbusszal, ill. magánautókkal szállították a mintegy 400 km-re fekvő, a svédországi magyar protestánsok *Tångagärdén, a Tolken-tó partján* álló gyülekezeti otthonába, ahol már együtt voltak a kontinensről és Svédország különböző városaiból autóval érkezett vendégek. A konferenciát a hagyományos *bemutatkozó est* nyitotta meg, mely után Varga Pál, az ulmi magyar gyülekezet lelkészének áhítata zárta a napot. A Szövetség hivatalos közgyűlésére augusztus 30-án, *Tångagärdén* került sor. Molnár-Veress Pál svédországi lelkész reggeli áhítata után Varga Pál, a Szövetség elnöke egy bibliai igével nyitotta meg a gyűlést (Ef 4,4-5), melyen Nyugat-Európa 7 országából összesen 47 gyülekezet képviseletében 48 küldött (ezen belül Svédország 14 gyülekezetének képviseletében 9 városból 22 küldött) és 6 vendég vett részt, rövidebb időre további 9 vendég látogatott ki Tångagärdére. Jordáky Béla országos felügyelő, a svédországi Egyháztanács elnöke a házigazdák nevében köszöntötte a résztvevőket. A Szövetség elnöke beszámolt a taggyülekezetekkel, a Kárpát-medence magyar protestáns egyházaival való kapcsolattartásról, személyes látogatásokról, az előző évi közgyűlés határozatainak megvalósításáról, majd Jaskó Irén titkárnő rövid beszámolója, a pénztáros és az ellenőrök jelentései után a Közgyűlés megadta az Elnökség és a pénztáros felelősség alóli felmentését a 2002. évre vonatkozóan. A résztvevők köszöntötték *Szabó Emőke* lelkésznőt, akit a Svájci Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége idén iktatott hivatalába, valamint *Borosné Varga Edina* lelkésznőt, aki az Észak-Németországi Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat élén férjét, Boros Péter lelkészt váltotta fel három évi szolgálata után.

Első ízben vett részt a Szövetség közgyűlésén a *Finnországi Magyar Gyülekezet* háromtagú küldöttsége, valamint az *Észtországi Magyar Gyülekezet* küldötte. Felvételi kérelmük nyomán a Közgyűlés mindkét közösséget *felvette a Szövetséghez társult taggyülekezetek sorába.*

A küldöttek egybehangzóan nagyra értékelték a Szövetség rendezésében idén tavasszal első ízben megtartott *Presbiteri Találkozót*, mely a Szövetség közgyűlésének 2002-ben elfogadott egyik határozata értelmében a gyülekezetek világi vezetőinek képzését és továbbképzését, egymással való rendszeres találkozását és tapasztalatcseréjét tűzte ki célul.

A *gyülekezeti beszámolók* során a lelkészek és a gyülekezetek világi vezetői a helyi közösségeikben tapasztalt eseményekről, elvégzett munkájukról adtak számot, megállapítva, hogy sok hasonló feladat, gond és öröm jellemzi a diaszpórában élő magyar protestáns gyülekezetek mindennapjait. A Közgyűlés megerősítette nyitottságát a Szövetséghez még nem társult gyülekezetek felé, és kifejezte további együttműködési óhaját a reformáció egyházaival a Kárpát-medencében, hangsúlyozva, hogy a Szövetség nem egy felekezeti sajátosságokat összemosó "új egyház", hanem olyan gyülekezetek szövetsége, melyekben minden tag megtartotta és a jövőben is megtartja felekezeti önazonosságát.

A Közgyűlés többek között elhatározta, hogy *létrehoz egy média-bizottságot*, mely a Szövetség honlapján megjelenteti a nyugat-európai magyar istentiszteletek helyét és időpontját, a tájékoztatást adó felelős személyek elérhetőségét, továbbá megjelenteti a taggyülekezetek által szerkesztett lapokat, értesítőket, híradókat, újságokat és folyóiratokat, hogy azok minél több olvasóhoz eljuthassanak. Tervbe vette a közgyűlés egy, a Szövetséget bemutató tájékoztató kiadvány elkészítését is. Határozat született arról, hogy a Szövetség 2004-ben is *megrendezi a Presbiteri Találkozót* (április 2–4. között), és hogy *jövő évi konferenciáját Linzben tartja* (augusztus 26–29. között). A közgyűlést Magyari-Köpe Gábor távozó svédországi másodlelkész áhítata zárta, amit a vendégek és házigazdák kötetlen együttléte követett.

Augusztus 31-én, vasárnap Gábry Sándor kölni lelkész reggeli áhítatát követően a konferencia résztvevői Göteborgba utaztak, ahol Vájlok Sándor vezetésével *göteborgi városnézés* következett, mely a *Tengerészek temploma* megtekintésével ért véget. Jordáky Béla ebédre az eredeti hangulatú perzsa étkezdézbe vitte a vendégeket. Délután a metodisták Szent Jakab templomában a Szövetség küldötteinek, valamint a szép számban megjelent göteborgi gyülekezeti tagoknak a részvételével *ünnepi istentisztelet* következett, melyen hét nyugat-európai magyar protestáns lelkész szolgált.

A konferencia résztvevői (Ifj. Vaszi Árpád felvétele)

*Balról jobbra: Felső sor: Dr. Sebestyén Gábor országos főgondnok (Stockholm -S), Bán István gondnok (Tartu -Észtország), **Varga Pál** ref. lelkész, a Szövetség elnöke (Dietenheim -D), Halász Béla gondnok (Helsinki -FIN), Nagy György presbiter (Stuttgart -D), Spáda János felügyelő és neje, Veress Ildikó (Växjö -S), Újváry Csaba presbiter (Sölvesborg -S), Jordáky Béla, az Egyháztanács elnöke (Göteborg -S); Középső sor: Gál Sándor presbiter (Hannover -D), Tóth Ildikó, az Egyháztanács jegyzője (Sölvesborg -S), Rehó István felügyelő (Västerås -S), Deák János gondnok (Halmstad -S), Bakó Árpád presbiter (Senden -D), Id. Vaszi Árpád felügyelő (Helsingborg -S), Dr. Debreczeni Zsolt, a Szövetség pénztárosa (Steinmaur -CH), László Béla felügyelő (Göteborg -S), **Gábry Sándor** ref. lelkész (Köln -D), Valaszkai József presbiter (Sölvesborg -S), Jaskó Irén, a Szövetség titkára (London -GB), **Borosné Varga Edina** ref. lelkésznő (Hannover -D), Dulitz Júlia presbiter (Hannover -D), Balogh Júlia házgondnok (Tångagärde -S), **Révész Rita** teológus (Helsinki -FIN), Lőrinczy László v. gondnok (Wachtberg -D), Balogh Imre házmester (Tångagärde -S), **Molnár-Veress Pál** ev. lelkész (Stockholm -S), Szilágyi Judit (Hannover -D); Ülő/guggoló sor: **Magyari-Köpe Gábor** ref. lelkész (Stockholm -S), Bobcsek Emese (Halmstad -S), Nagy Gábor felügyelő (Karjaa -FIN), Gál Ilona (Hannover -D), Bakó Katalin (Senden - D), Sebe Enikő presbiter (Stuttgart -D), Vidáné Szűcs Márta presbiter (Párizs -F), Valaszkai Júlia gondnok (Sölvesborg -S), Csongvai Ildikó presbiter (Sölvesborg -S), Bedő Ildikó (Sölvesborg -S), Dózsa Katalin (Stockholm -S), **Boros Péter** ref. lelkész (Hannover -D), **Ifj. Joób Olivér** ev. lelkész (Skövde -S). Hiányoznak a felvételről: Szabó Emőke lelkésznő és Mihály Viktória (Zürich -CH), Lőrinczy Ingeborg (Wachtberg -D), Dr. Pocanschi Adrian és Nagy Rozália (Stuttgart -D), Szilágyi Szabolcs presbiter (Hannover -D), valamint a fényképész, Ifj. Vaszi Árpád (Helsingborg -S).*

Lelkészek a göteborgi istentiszteleten (Nagy Gábor felvétele)

Balról jobbra: Magyari-Köpe Gábor és Molnár-Veress Pál (Svédország), Szabó Emőke (Svájc), Borosné Varga Edina, Boros Péter és Varga Pál (Németország).

Igét hirdetett Varga Pál, a liturgiai szolgálatot Molnár-Veress Pál, Boros Péter és Magyari-Köpe Gábor végezte, az úrvacsorai liturgiában Gábry Sándor, a szent jegyek kiszolgáltatásában a svédországi lelkészek mellett Szabó Emőke és Borosné Varga Edina segédkeztek. Az istentisztelet után a gyülekezeti teremben László Béla helyi felügyelő köszöntötte a vendégeket, majd színre lépett a gyerekek "Tavaszi szél" nevű ének- és tánccsoportja. A *szeretetvendégség és gyülekezeti találkozó* keretében további együttlétre és ismerkedésre nyílt alkalom. Az esti órákban a konferencia résztvevői - a *Sundholmen várrom* megtekintése után - visszatértek Tångagärdére.

Szeptember 1-én a 32 fősre csappant vendégsereg Jönköping érintésével, valamint a *Vättern-tó* fölé magasodó *Brahe-várrom* kilátónál tett pihenő után a 160 km-re levő *Vadstena* városába utazott. A Gusztáv Vasa ill. II. Gusztáv Adolf király vizesárokkal körülvett, négy kerekbástyás várkastélyában hivatásos idegenvezető kísért. Vadstenában élt az egyetlen svéd, szentté avatott Birgitta (idén hatalmas ünnepség keretében emlékeztek meg születésének 700. évfordulójáról), aki női szerzetesrendet alapított (a reformáció kora után több évszázados betiltás után ma ismét működik). Az impozáns kolostortemplom megtekintése után további 300 km-re *Stockholm* következett, ahol a résztvevők egy részét a Magyar Házban, másokat gyülekezeti tagoknál (Sebestyén Gábor & Mária, Haljasmäe Jozefin, Sántha Ferenc & Judit, Palotai Mária & Révay Ábel, Molnár-Veress Ágota, Daróczy Szabolcs, Magyari-Köpe Gábor & Blanka, Molnár-Veress Pál & Dózsa Katalin) szállásoltak el.

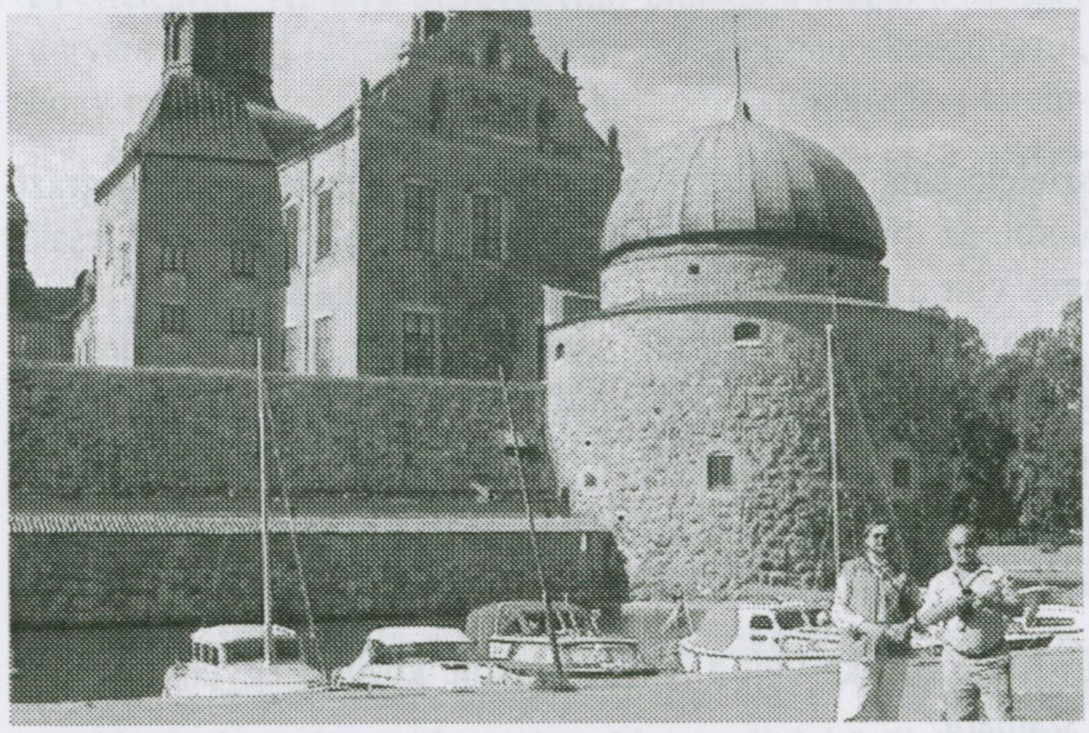

Vadstena várkastélya (Nagy Gábor felvétele)

Szeptember 2-án *stockholmi városnézés* volt programon. A résztvevők már előzőleg kézbe kapták az *Istókhalom* című stockholmi útikalauzt, mely részletekben a gyülekezet Új Kéve című lapjában, a konferencia alkalmából pedig különkiadásban jelent meg. *Mokos Ádám* zongora- és orgonaművész ezúttal buszvezetőként és idegenvezetőként is bemutatkozott: bérelt buszon a svéd főváros nevezetesebb részein, a Mälaren partjain, az Óvárosban, a Lovagok szigetén, a Skansen és a Vasa-múzeum beiktatásával, a Slussen

Stockholm óvárosa, a Gamla Stan fölött (Molnár-Veress Pál felvétele)

fölötti kilátón, a Drottningholm-kastélyon át széltében-hosszában vezette a vendégeket Stockholmon keresztül. Az esti órákban a Francia Református templomban tartott *záróistentisztelet* keretében ugyancsak hét lelkész szolgált, - ezúttal Szabó Emőke svájci lelkésznő hirdette az igét. A résztvevőket Jean-Luc Martin francia lelkész, a svédországi látogatáson tartózkodó pannonhalmi bencés Ciprián-atya, valamint Sebestyén Gábor stockholmi felügyelő, országos főgondnok köszöntötte. Varga Pál a külföldi vendégek nevében köszönte meg a szervezőknek, az Egyháztanácsnak, a konyhai személyzetnek és minden gyülekezeti tagnak a vendéglátó szeretetet. A résztvevők ajándékot is vihettek magukkal: a svédországi gyülekezeti lap utolsó öt évfolyamának bekötött számait, egy *Új Kéve-kötet* formájában.

Jó volt Svédországban lenni! Isten áldása legyen az itteni magyar protestáns gyülekezetekkel, azok lelkipásztoraival, felügyelőivel, presbitereivel és minden tagjával!

Varga Pál lelkipásztor
a Protestáns Gyülekezetek Szövetségének elnöke

HAJAS KRISZTINA ANNA

aki 2002. október 3-án született,
Tompa Andrea és **Hajas Béla** gyermeke, 2003. június 1-én, Jönköpingben, a Szent Ferenc-templomban tartott istentiszteleten Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Fülöp Nagy Annamária és József, Bihari Emőke és Szabolcs.

KOVÁCS VIVIEN

aki 2003. február 24-én született,
Muszka Emese és **Kovács Szabolcs** gyermeke, 2001. szeptember 28-án, Stockholmban, a Francia Ref. templomban Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Nagy Eszter, Kiss Loránd Levente, Karrenbauer Virginija és Jahn Erich.

KÁLI TOMMY WILLIAM

aki 2003. március 6-án született,
Káli (szül. Simó) **Tímea** és **Káli Csaba** gyermeke, 2003. szeptember 7-én, Ljungbyben, a Szent István-templomban tartott istentiszteleten Molnár-Veress Pál lelkész által megkereszteltetett. Keresztszülei: Szakács Ildikó és János, Marie Karlsson és Ifj. Káli Géza.

IGE ÉS ANYANYELV

Bibliaolvasó és versmondó verseny 2004

A Svédországi Magyar ProtestánsEgyházi Közösség nyelvünk megtartása és ápolása céljából immár hetedik alkalommal, 2004-re is meghirdeti a hagyományossá vált "Ige és anyanyelv" című versmondó és bibliaolvasó versenyt, a 3-5; 5-7; 7-10; 10-14 és 14-18 éves korcsoportok számára, melyen felekezeti hovatartozástól függetlenül minden gyermek és ifjú részt vehet. A rendezvénynek két szakasza van: egy helyi, gyülekezeti szintű válogató, és az országos döntő. A helyi szakaszra gyülekezeteinkben az adventi, karácsonyi vagy húsvéti istentiszteletekkel egybekötötten kerül sor. Olyan helyeken, ahol nincs gyülekezetünk, a rendezést a magyartanárokra vagy szülőkre bízzuk. A válogató szakaszra nem írunk ki kötelező verset, csupán azt ajánljuk, hogy azok alkalomhoz illőek legyenek.

Az országos döntőre az Egyháztanács rendezésében, a Tångagärdei Gyülekezeti Otthonban, a pünkösdi gyülekezeti napok keretében kerül sor. Itt minden korcsoport számára lesz egy-egy kötelező vers is, melynek címét a felolvasandó bibliai idézetekkel együtt az Új Kéve decemberi számában közöljük, és minden jelentkezőnek a meghívóval együtt elküldjük. Az iskoláskor alatti gyermekek csak verset kell mondjanak.

Az országos döntő minden résztvevője jutalomban részesül: láncon függő ezüst medált, könyvet és édességet kap. A verseny nyerteseit benevezzük a nyári anyanyelvi táborba, ahol részvételi díjukat térítjük.Az országos döntőre Tóth Ildikónál lehet jelentkezni a 0456-14037-es telefonszámon, vagy az ildiko.toth@tiscali.se drótposta (e-mail) címen.

Még pünkösdkor történt

az ünnepi ebédnél, Tångagärdén.

Mindenről szó esett: a szép, szertartásos konfirmációról, tiszteleteseink méltóságteljes, komoly és igen aktuális, megrázó beszédeiről, a négy konfirmandusról, az előző napi verses vetélkedőről, az ifjúság érettségéről, felzárkózásáról, a családról, családokról, a gyermeknevelésről, meg sok-sok minden másról. Hangos volt az ebédlő, hűen, teljességében visszatükrözte a lelki összhangot, az együttérzést, az összetartozást, a megbékélést, a jó hangulatot, egy jól végzett munka utáni megelégedett állapotot.

Ekkor vettem észre, hogy az a kis társaság, ott, az egyik asztalnál mit is képvisel, mi is a közös közöttük!? Tudtam és tudtuk, hogy keresztények, erdélyi magyarok, mindegyikük közösségünk tagja, közös bennük a tudás, a tehetség, a nagy szorgalom. S ami ezek mellett és ezeken túl különös? - Az egy asztalnál ülő nyolc személy közül három (!) a műszaki tudományok doktora volt. Az elméleti fizika három különböző ágában szerezték meg doktori diplomájukat, itt, Svédországban: Göteborgban és Stockholmban. Lenyűgöző! Szinte hihetetlen, de igaz valóság!

Nevezzük is meg őket: Fülöp Géza, Fülöp Tünde és Magyari-Köpe Blanka volt a három a nyolc közül. Legyünk büszkék rájuk, és tiszteljük őket, legyenek példaképek felnövő ifjúságunk számára.

Spectator

Csibészek

Tíz vagy húsz évvel ezelőtt sokan mit sem tudtak róla, manapság - elsősorban a Duna televízió adásainak köszönhetően - alig van magyar, aki ne hallott volna Csíksomlyóról, aki ne látta volna napjaink évről évre megismétlődő legnagyobb magyar egybesereglését a pünkösdszombati búcsún. Jó tíz éve egy arc is feltűnt a képsorokban: Gergely Istváné, aki két falu papja, címzetes esperes, az évente sokszázezer hívet vonzó búcsú egyik szervezője, aki tizenhat éve gyűjti a "Jézus az Út, az Igazság és az Élet" mottó köré a székely fiatalokat, árvaházat alapított, s annak működtetéséhez létrehozta a Csibész Alapítványt. Ebbe a lélekmentő küldetésbe pillanthattak be azon svédországi magyarjaink, akiknek megadatott a vele való találkozás áldott lehetősége. Akik hallották a halkszavú atya beszámolóját, s meghallották üzenetét, nem mentek haza üres kézzel. Hisszük, ő sem megy haza tőlünk üres kézzel, hiszen százak várják tőle sorsuk jobbra fordulását. Az Alapítvány svédországi összekötője az árvák ügyéért elkötelezett Lencse Tibor Baráti Társaság, melynek elnöke, Mihály Ferenc a 08-38 30 20-as telefonszámon további tájékoztatással szolgál.

Gergely István 1955. április 29-én született a Beszterce-Naszód megyei Vicén. Mint a család utolsó szülötte, a szülők szemefényeként nevelkedett fel, s végezte elemi iskoláit szülőfalujában. A gyulafehérvári kisszemináriumban páter Bartók Albert ferences plébános hatására jelentkezett, s ugyanitt kezdte meg tanulmányait a római katolikus hittudományi főiskolán (1975). Pappá 1981-ben szentelik. Káplánként Gyergyószentmiklóson kezdi meg az evangélium hirdetését, a töredelmes szívek gyógyítását. Rövid időn belül diákok és egyetemisták kerülnek vonzáskörébe, ám az akkori hatalom ilyen rendbontást nem szívlelhetett. Mennie kellett, Brassóba, ahol szintén rátalált azokra a fitalokra, akik még mitsem tudtak arról, hogy van egy másik, felülről való hatalom is. Kiskapusra szintén büntetésből helyezték át, ahonnan három év elteltével, 1987-ben került Csíksomlyóra. Természetesen itt is a testi-lelki éhezők sorsa lebegett szeme előtt, annál is inkább, mert az állami gyermekotthon néhány méternyire volt a plébániától. Megannyi reménytelen sors, szeretetre éhes lélek... Felkarolásuk heti szentmisével, hittanórával kezdődött, majd a fordulat után szabadabban: táborozásokkal, zarándoklatokkal, lelkigyakorlatokkal folytatódhatott, s vált egyre inkább szorosabbá, személyesebbé. Gergely István látókörében és ölelésében már azok a csellengő fenegyerekek is helyet kaptak, akik még a csíkszeredai árvaházból is kiszorultak, s egy lepusztult raktárban tengődtek. Megszelídítésük nem volt egyszerű, de elmenni mellettük nem lehetett. Így vált a plébánia az istállótól a templomtoronyig zsúfolt otthonná, templommá. Hallottak Jézus életéről, Isten szeretetéről, igazságáról, hogy aki nem dolgozik, nem eszik, meg ne lopj... és effélékről. Az atya észrevétlenül hintette a magot a sokszor durvára taposott földbe, de a Mennyei Atya gondoskodott arról, hogy munkája sokszoros termést hozzon, gyümölcsöket teremjen. A család egyre népesedett. A "Tiszti" - ahogy ők a "tisztelendőt" nevezik - nem utasított el senkit, pedig már lányok is kopogtattak. Mindenkit prédikálás nélkül fogadtak be és viszsza. Olvastak a tekintetekből és a tettekből.

1992 volt az a mérföldkő, amikor elérkezettnek bizonyult a helyzet, hogy az otthonteremtésnek hivatalos keretet biztosítsanak a ház építői. Így jött létre az elárvult és megszegényedett gyerekekért élő és dolgozó Csibész Alapítvány. A névválasztás csak annyira merész és tréfás, mint amennyire találó. Az azóta eltelt tíz évben, hála a nagylelkű támogatóknak, asztalos, cipőjavító és autószerelő műhelye, varrodája, és több háza van az Alapítványnak, amely emberekhez méltó körülményeket,

szakmát és kenyérkeresetet kínál a fiataloknak. A tevékenység csak bővülni látszik: lányanya-otthonnal, csecsemőbefogadó központtal, ingyenes patikával (Lázár Alapítvány), fogorvosi rendelővel, de szakemberek foglalkoznak az alkoholtól, drogtól szabadulni vágyókkal, a beszédhibás gyerekekkel, várandós anyukákkal és kismamákkal. Mára mintegy 300 csibész él szerte az országban; és további 60 kiscsibész várja, hogy saját szárnyán kirepülhessen a fészekből.

Gergely István címeinek és tevékenységeinek észben tartása sem könnyű, - szolgálata többemberes feladat és küldetés. Az emberfeletti munka az ember feletti Isten ereje, szeretete és áldása nélkül elképzelhetetlen lenne.

Tíz éve kezdődött... Ez a címe annak a könyvnek, amely a Csibész Alapítvány létrejöttének évfordulója alkalmából (2002-ben) látott napvilágot. Tíz éve ugyanis elkezdődött valami, valami felfoghatatlan. Egy csoda, melyre szavakat nehéz találni, nemhogy magyarázatot. De választ kaphatunk-e valaha is az élet csodájára? Amikor az emberi számítás mattot kap, s az észérvek kapitulálnak, amikor a kilátástalanságból igei látások gyúlnak, és felcsillan a remény, amikor a láthatatlanból a látható lép elő, és a semmiből élet támad, ott a láthatatlan Isten kézzelfogható gondviselését tapasztalhatjuk meg. Istenünk a teremtés hajnalán egy világ kezdetét szabta meg, s indította életpályára. Teremtő munkáját, erejét naponta érezhetjük, ha bekapcsolódunk a munkába. "Ha valaki feladatát vállalja, annak az életben az isteni erő megmutatkozik, ott van" - vallja István atya. Szavainak személyes megtapasztalások adnak súlyt, melyet egy odaszánt élet hitelesít. "Aki vállalja az egyet, Isten hozzáteszi az ezret, aki megteszi az első lépést, ahhoz a Mindenható megteremti a csodát. Feltarisznyálja, hogy legyen mit adnia a szegényeknek, küldi, hogy sínbe tegye a megtört szívűeket, kiszabadítsa a rabokat, hogy kinyissa szemüket, hogy az elnyomott népet győzelemre vezérelje..." (Lk 4, 18-19)

Isten a világnak eme ránkbízott darabján is akar valami újat kezdeni - általunk. Minden az első lépéssel kezdődik...

A Szabadság-szobor Aradon
(Emléklapok a régi Magyarországról)

Szabadság rács mögött

Október hatodika, az aradi Szabadság-szobor újbóli felállítása időpontjának közeledtével a nagyromán "hazafiak" mindent bevetettek, nehogy erre sor kerülhessen. Az egyik kereskedelmi tévében a műsorvezető, Adrian Paunescu, a Ceausescu-rendszer hírhedt nacionalista uszítója, három "válogatott szakértőt" hívott meg. "Természetesen" valamennyien a szobor felállítása ellen érveltek. Felhozták, hogy az nem az Európai Unió szellemiségét hordozza, sőt azzal kifejezetten ellentétes, hogy lebontását 1925-ben a román király és a miniszterelnök személyesen határozta el. Mert ugye, a frissiben meghódított tartományban "nagytakarítani" kellett. Így "döntötte le" – mint mondták annak idején – "a szél" az ugyancsak aradi Kossuth-szobrot, semmisítették meg Kolozsvárt a hét vezér közül négynek még ép szobrát, a Kárpátok őrének a városháza előtt álló szobrát, bontották le a dési Rákóczi-házat, semmisítették meg az ugyancsak dési óvári Árpád-kori tornyot, bontották le Kolozsvárt az 1821-ben épült Farkas utcai első magyar kőszínházat. És a sort volna miről folytatni.

Az egyik "történész" szerint a szobor nem a tizenhárom tábornokot ábrázolja (akik szerinte amúgyis katonaszökevények voltak), hanem a történelmi Magyarország tizenhárom tartományát. Fel is sorolta azt a bizonyos tizenhárom magyar tartományt. Állításának "hitelessége" egyetlen ún. tartomány, Burgenland nevével is lemérhető. Mert a szobrot 1890-ban állították föl, a Burgenland nevet pedig harminc évvel később, 1919 után agyalták ki az osztrákok, amikor a párizsi békének mondott rablótárgyalások Ausztriának is lekanyarítottak egy darabot Magyarországból. Tudniillik Bécs magának követelte annak a négy határmenti megyének németek által is lakott területét, amelynek német neve "-burg"-gal végződik: Pressburg (a magyar Pozsony), Wieselburg (Moson), Ödenburg (Sopron) és Eisenburg (Vas). Ennek alapján a területet, mielőtt megkaparintották volna, Vierburgenlandnak, azaz "négyvár-tartomány"-nak mondták. A csehek azonban fürgébbek voltak, és 1919 januárjában Pozsony megyét Pozsonnyal együtt megszállták. Miután a négyből egy "-burg" már eltűnt, a Vierburgenlandból Dreiburgenland, "háromvár-tartomány" lett, ami 1921-től Burgenlandra egyszerűsödött.

Szóba került a hírhedt kolozsvári polgármester, Funár által emléktáblában megörökített valótlanság is, amely szerint a magyarok annak idején 40 000 románt gyilkoltak meg és 230 román falut perzseltek föl. A "szakértők" egyikét sem érdekelte, hogy a korabeli osztrák felmérés szerint a forradalomnak és szabadságharcnak egész Erdély területén – beleértve a tífuszban elhunytakat is – összesen 18 000 áldozata volt, ebből 9–10 000 magyar, 5–6 000 román, a többi osztrák, szász, stb. Arról persze hallgatott, hogy 1849. január 8-án a román Axente Sever emberei lerohanták Nagyenyedet, és miután kirabolták, felégették, lakói közül mintegy 700–800 személyt, többségükben nőket, gyermekeket, öregeket kegyetlenül legyilkoltak. És elpusztították az erdélyi református egyház püspöki levéltárát és számtalan ősnyomtatvánnyal együtt a kollégium könyvtárának java részét.

Szóba került Petőfi is. Az egyik történész szerint az ő szobrait is le kéne bontatni, mégpedig azért, mert Petőfi azt írta, hogy ölni kell a horvátot, a szerbet, a szlovákot, a románt, amíg a vérük folyik. Élet vagy halál című, 1848 szeptemberében Erdődön kelt versében a költő valóban kemény szavakkal ostorozta a Habsburgok által félrevezetett, a forradalomra és a szabadságharcra törő nemzetiségeket, szemben azokkal az osztrákokkal, szlovákokkal, horvátokkal, lengyelekkel, szerbekkel és románokkal , akik a magyarok oldalán fegyvert ragadva harcoltak a zsarnokság ellen. Több mint százötven év múltán bemagyarázni, hogy Petőfi a nemzetiségek elvakult ellenségeként kiirtásukra tört, nem egyéb, mint lélekmérgezés, uszítás.

De mit tesz az ilyen adások elhangzásakor a romániai magyarok érdekvédelmi szövetsége? Talán tiltakozik? Úgy tűnik, inkább "nagyvonalúan" süketnek, vaknak teszi magát.

Asztalos Lajos írása nyomán
(forrás: Magyar Szó, Újvidék)

Miután évtizedekig egy kaszárnya raktárában "vigyáztak rá", a Szabadság szoboregyüttes az aradi Minorita rendház udvarán, rács mögött ül

És a legújabb fejlemény?

A román belügyminisztérium szerint az aradi Szabadságemlékművet vissza kellene adni Magyarországnak, vagy zárt helyen kellene tartani, mivel ez a szoborcsoport – szerintük – a "fasiszta" típusú revizionizmust és irredentizmust képviseli a románok kollektív tudatában. A bukaresti belügyminisztérium szerint a szoborcsoport visszaállításáért folytatott "gyötrő kampány" csak fokozza a feszültséget Románia és Magyarország között, nem kedvez az enyhülési folyamatnak. (A Duna TV 2003. október 24., péntek 18:00 órai híradójából)

Megalakult a Székely Nemzeti Tanács

Sepsiszentgyörgyön megalakult a Székely Nemzeti Tanács, amelynek célja Székelyföld őshonos lakossága, a székelység nevében igényelni és elnyerni a történelmi terület autonómiáját. A testület elnökéül Csapó I. Józsefet, az autonómiastatútum-tervezet kidolgozóját választották.

A Megyei Könyvtár Gábor Áron termében a székely himnusz eléneklése után kezdődött meg a rendezvény, melyen közel 400 települési illetve széki küldött vett részt. Dénes Csaba, a Sepsi Református Egyházmegye esperesének áldása után Tulit Attila, a Székely Nemzeti Tanács Kezdeményező Testületének háromszéki tagja köszöntötte a székely székek küldötteit, és a meghívott vendégeket. Beszédében elmondta, „méltóképpen döntött úgy a Kezdeményező Testület, hogy a Székely Nemzeti Tanács megalakulásának helyszíne éppen az a hely legyen, ahol őseink másfél évszázaddal ezelőtt az önvédelmi harc vállalása és megszervezése ügyében döntöttek, és ahol a legendás hírű mondat elhangzott: Lesz ágyú!" Székelyföld magyar lakosságának jó része újból az önvédelmi harc vállalása mellett döntött – jelentette ki Tulit, majd hozzátette: az önpusztító apró lépések után, egy évtizedes mellőzésből és ámításból ocsúdva áll ki elorzott jogaiért, az önrendelkezés megszerzéséért a székelység. A köszöntő beszédet követően előbb a 8 szék: Maros, Udvarhely, Csík, Gyergyó, Orbai, Kézdi, Bardóc–Miklósvár és Sepsi történelmi székek választott vezetői tettek jelentést arról, hogy az általuk képviselt régió hány településén alakultak meg a székely tanácsok. A jelentéstétel után megalakult a Székely Nemzeti Tanács, amelynek létrejöttét a Szózat eléneklése tette még ünnepélyesebbé.

Egyetlen javaslat hangzott el az elnöki tisztségre: Csapó I. Józsefet az autonómiastatútum tervezetének kidolgozóját közfelkiáltással választották meg a Székely Nemzeti Tanács elnökének. Ezt követően az elnök felolvasta a székely székek önigazgatásáról, a Székelyföld autonómiájáról szóló határozatot, mely egyebek mellett kimondja: „a székely székek mai polgáraiként, Székelyföld lakóiként kinyilvánítjuk akaratunkat a székely székek önigazgatására, Székelyföld autonómiájára és autonómia-statútumának törvény általi jóváhagyására."

Kónya Ádám, a Sepsiszentgyörgyi Székely Tanács elnöke tolmácsolta a Székelyföld autonómia-statútumának véglegesítéséről és Románia parlamentje elé terjesztéséről szóló határozatot, majd Ferencz Csaba alelnök Kiáltványt olvasott fel a székelység önkormányzati törekvéséről. A dokumentumban felkérik az Európai Unió államait, támogassák Székelyföld, a székely közösség autonómiatörekvéseit, hassanak oda, hogy a törvényerejű statútum által szavatolt székelyföldi területi autonómia legyen Románia egyik integrációs feltétele. A határozatokat kézfelemeléssel fogadta el a Székely Nemzeti Tanács.

Határozat született a létrehozandó Erdélyi Magyar Nemzeti Tanácsban való képviseletről. Ezzel kapcsolatban Csapó József kijelentette: miként a székelység az erdélyi és a magyar nemzet része, olyképpen a csángómagyarok is a székelység részét képezik. Szász Jenő Székelyudvarhely polgármestere, a Polgári Szövetség elnöke szerint eltelt 13 év, és nemzeti közösségünk Erdélyben csak fogyásról számolhat be, mégis, arra a kérdésre, hogy van-e magyar jövő Erdélyben, Székelyföldön, a mai nap után elmondhatjuk, igenis van! Király Zoltán, a Magyarok Világszövetségének alelnöke úgy vélte: az anyaország határain kívül rekedt magyarság függetlenségét úgy hívják, hogy kettős állampolgárság és autonómia. Ezután Csapó József nyilatkozatot olvasott fel, mely kimondja, „a székelység közképviselétével felruházottak, a székelyföldi magyarok nevében igénylik a nemzeti hovatartozás alapján elnyerhető magyar állampolgárságot." A Nemzeti Tanács egyhangúlag elfogadta a dokumentumot, melyet a Sepsiszentgyörgyre látogató Mádl Ferenc magyar köztársasági elnöknek nyújtanak át. Orbán Viktor volt magyar miniszterelnök köszöntő levelében hangsúlyozta: „eljött az ideje, hogy mindannyian elismerjük, a szabadság nem elválaszt embereket és népeket, hanem összefog. A szabadság olyan, mint a szeretet, minél többet adunk másnak, annál több jut nekünk is." Tőkés László királyhágómelléki református püspök üdvözlő levelében így ír: „ Adja Isten, hogyha még ránk dőlne is a szittya magasság, az se vethessen gátat a székely autonómiának."

Csapó I. József elnök záróbeszédében kifejtette: „Túlnyomó többségben, őshonosként Székelyföldön, büszkén és méltósággal vállalni kell székely származásunkat, mert senki nem tagadhatja, hogy István koronázásától számítva, a magyar keresztény nemzet szerves része vagyunk, és élhetünk azzal a jogunkkal, hogy megfogalmazzuk az autonómia iránti igényünket... Óhajtjuk azokat a törvény által garantált jogokat, amelyek lehetővé teszik azt, hogy Székelyföld őshonos lakóiként saját sorsunkról döntsünk, autonómiával élhessünk." Székelyföld önkormányzása nem jelent veszélyt senkire – szögezte le Csapó, majd hozzátette, „jogosak vagyunk, hogy e történelmi szülőföldön megélhessük nemzeti önazonosságunkat, olyképpen, hogy minden polgár teljes és tényleges egyenlőséget éljen meg, mert nem óhajtunk alárendeltségben élni, kiszolgáltatottak lenni."

A záróbeszéd után a jelenlévő széki és települési küldöttek fogadalomtétele következett: „Becsületemre fogadom, hogy a reám ruházott közképviseletet legjobb tudásom szerint ellátom, a Székelyföld népének, minden magyar nemzetiségű polgárának érdekeit magaménak vallom, a Székelyföld autonómiája iránt kinyilvánított akaratot felvállalom, továbbítom és megalkuvás nélkül képviselem. Isten engem úgy segéljen!" A rendezvény a magyar himnusz elénekléssével zárult.

Kétszáz éve született Deák Ferenc, "a haza bölcse"

A Zala megyei Söjtörön jómódú középbirtokos nemesi családban született 1803. október 17-én Deák Ferenc államférfi, politikus. Anyja a szülésbe belehalt, apját is korán elvesztette, Zalatárnokon, majd Kehidán nevelkedett rokonoknál. Keszthelyen, Nagykanizsán, majd Pápán a bencés gimnáziumban tanult. Győrben a jogakadémián jogot hallgatott, majd az ügyvédi vizsgát a pesti királyi táblánál 1823-ban tette le. Pesten ismerkedett meg Toldy Ferenccel, Bajzával és Vörösmartyval.

Ügyvédi oklevelét megszerezve, 1824-től 1832-ig Zala megye fizetés nélküli alügyésze és árvaválasztmányának jegyzője volt, majd 1832-től helyettes alispán. 1833–36 között Zala megye követe volt a pozsonyi országgyűlésen, ahol kiemelkedő tudása, határozottsága, beszédkészsége és erkölcsi tartása révén csakhamar a reformellenzék egyik vezetőjévé vált. Az 1839–40-es diétán, Wesselényi és Kölcsey távozása után a liberális ellenzék hivatalos vezetője lett, s országos tekintély övezte. Nagy szerepe volt az amnesztia kiharcolásában, az ipar, a kereskedelem és a bankrendszer feltételeit javító törvények meghozatalában, szót emelt a halálbüntetés ellen, a magyar nyelv ügyében, a lelkiismereti és a szólásszabadság mellett, az úrbéri viszonyok megszüntetése érdekében. 1841–42-ben az országgyűlés büntetőjogi bizottságának tagjaként európai színvonalú büntetőtörvénykönyv-tervezetet dolgozott ki. 1843–44-ben a közteherviselés fő szorgalmazója volt, de a javaslatot követő véres zalai zavargások miatt visszavonult.

Otthonról is támogatta a védegyleti mozgalmat, s közvetített Széchenyi és Kossuth vitájában, bár inkább az utóbbi oldalán állt. A szabadelvű tábor összefogása érdekében 1846–47-ben ő öntötte végleges formába az ellenzék programját, az Ellenzéki Nyilatkozatot. Betegeskedése miatt 1847-ben nem vállalt követséget.

Vidéki életéből az 1848-as forradalom mozdította ki: március 20-ától a megyei közgyűlés felkérésére részt vett az országgyűlésen, 1848 áprilisától pedig a Batthyány-kormány igazságügyminiszterévé nevezték ki. 1848 júliusában az első népképviseleti országgyűlés tagjává választották. Miniszterként törvényjavaslatot dolgozott ki a hűbéri maradványok felszámolására, de az már nem léphetett életbe. Igyekezett mérsékelni Kossuthot, ellenezte a Béccsel való szakításhoz vezető jogszabályokat, a béke ügyében tárgyalt Innsbruckban és Bécsben. 1848 szeptemberében Jellasics támadása miatt a kormánnyal együtt ő is lemondott, de képviselőként tovább dolgozott. 1848 őszétől a szentgróti választókerület képviselőjeként vett részt a pesti országgyűlésen. December 31-én az országgyűlés békekövetként küldte Windischgraetzhez Batthyányval és másokkal együtt. 1849. január 3- án Bicskén találkoztak a herceggel, de megállapodásra nem jutottak. Deák nem tudott Kossuthék után menni Debrecenbe, ezért hazatért zalai birtokára, Kehidára. Itt vészelte át a szabadságharc bukását, az elnyomatás első éveit, személyes példájával hirdetve az önkényuralom elleni passzív ellenállást. 1850-ben eljárás indult ellene, de mivel nem volt részese az 1849-es trónfosztásnak, felmentették.

1854-ben eladta birtokait, és Pestre költözött, ahol a Vendéglő az Angol Királynéhoz címzett szállóban lakott, amely hívei találkahelye lett. Kivárási taktikája végül eredményre vezetett: Ausztria katonai megroppanása, a Bach-rendszer kudarca nyomán az 1860-as években eljött az aktív ellenállás ideje. 1861 elején Deák részt vett az uralkodó által összehívott Országbírói Értekezleten, majd az áprilisban összeült országgyűlésben a Felirati Párt vezéreként az 1848-as törvények helyreállítását követelte. Deák és pártja elfogadta a fennálló állapotokat, így Ferenc József uralkodását, s ezért "felirat"-ban kívánta az uralkodót tájékoztatni az országgyűlés álláspontjáról, szemben a Határozati Párttal. A feliratot a király visszautasította, s az országgyűlést feloszlatta. Deák ezután is ragaszkodott 1848-hoz, de felismerte: csak a Béccsel való kiegyezés a járható út. Ennek adott hangot később a Pesti Naplóban 1865. április 16-án (névtelenül) megjelent ún. húsvéti cikkében, hangsúlyozva a birodalmi és magyar érdekek egyeztetésének szükségességét s a perszonáluniós elképzelések feladását. "Készek leszünk mindenkor törvény szabta úton saját törvényeinket a birodalom szilárd fennállhatásának biztonságával összhangzásba hozni" — írta a cikkben, melynek szerzősége csakhamar közismertté vált. A bécsi Debatte-ban publikált három írása tovább finomította a kompromisszumos elképzeléseket, a poroszoktól elszenvedett königgrätzi vereség pedig serkentette a bécsi udvar megegyezési készségét.

Magyar részről Deák vezette a tárgyalásokat, melyek eredményeként létrejött az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés. Ez rögzítette Magyarország belső önkormányzatát a külügyek, a hadügyek és az ezek fedezését szolgáló pénzügyek közössége mellett (ez utóbbi terheket 70:30 arányban viselte a két ország). Deákot ekkortól kezdték kortársai "a haza bölcsének" nevezni.

Az 1865–68-as országgyűlésen Deák a róla elnevezett párt vezetője volt, miniszteri vagy más kormánymegbízatást azonban nem vállalt. Később is pártja első embere maradt, szorgalmazta az állam és az egyház szétválasztását és a polgári házasságkötés bevezetését. Utolsó beszédét is az egyházpolitikai kérdésekről tartotta 1873- ban.

Számos író, költő, így Arany János, Kemény Zsigmond és Gyulai Pál a barátja volt, ők alkották az ún. irodalmi Deák-pártot. Családot nem alapított, Vörösmarty árváit fogadta gyermekeivé. 73 éves korában, 1876. január 28-án, Budapesten halt meg. Síremléke a budapesti Kerepesi úti temetőben áll.

Deák Ferenc koncepciózus reformer, mesteri taktikus volt, puritán és szerény. Alig voltak személyes ambíciói, politikusi pályáján erkölcsi értékek mozgatták. Kemény vitapartnerként ismerték, aki nem feledte a helyes arányokat. Elítélte a fanatizmust, kiegyensúlyozottan, higgadtan politizált, végsőkig ragaszkodott az alkotmányossághoz, s védte a nemzet érdekeit. Válogatott politikai írásai 2001-ben jelentek meg, két kötetben.

Fábri Ferenc írása nyomán (forrás: Magyar Szó)

Szente Imre

EGY SZEMTANÚ ÖTVENHATRÓL

Immár negyvenhetedikszer emlékezünk vissza az Ötvenhatos Forradalomra. Elmondtunk-e vajon mindent róla évtizedek során? Sokat, de aligha mindent. Ahhoz ugyanis az kellett volna, hogy mindenki megszólaljon, aki csak lakója volt az akkori Magyarországnak, mert azok, így vagy úgy, valamennyien átélték. Sőt, az is átélte, aki csak külföldről követte eseményeit a lapokból s a rádióból. Az 1996-os negyvenedik évfordulón egy ilyen fültanút szólaltattam meg a stockholmi Önképzőkör nyári táborán: a nyugati magyarság egyik legkiválóbb író-gondolkodóját, Szabó Zoltánt, aki szinte napról-napra lejegyezte londoni őrhelyén a hazából érkező híreket s a maga hányódását kétség és remény között, kiútkeresését távoli, de lélekben soha el nem hagyott hazája számára.

Korabeli, tehát ma már történelmi tanúvallomást idézek ma is. Több vaskos kötetben maradt ránk **Fodor András** költő naplója, melyet tizennyolc éves korától évtizedeken át különösebb irodalmi ambíciók nélkül, tiszteletreméltó állhatatossággal vezetett, még a terror éveiben is, ami pedig nem volt veszélytelen. Nagy érdeklődéssel olvastam, s térek vissza hozzá időnként: olyan gazdag tartalmú, nevekben s eseményekben bővelkedő. Fodor András ugyanabban az évben került fel Budapestre egyetemi hallgatónak, amelyben én végzett tanárként elhagytam a fővárost. A „fordulat éve" volt ez, '47–48, a kommunista országlás kezdete, amikor az én nemzedékem sorsa megpecsételődött: aki nem disszidált vagy nem húzta meg magát valami viszonylag politikamentes szélárnyékban, mint én vidéken, hamarosan Kistarcsán, majd a hírhedt recski kőfejtőben köthetett ki. Sem Fodor sem barátai nem voltak politikus hajlamúak, eleve más ambíciókkal indultak az egyetemre: az irodalom, a zene, a képzőművészetek s a tudományok érdekelték őket. Az ország nagyhírű „kitűnőek iskolájának", az Eötvös-kollégiumnak voltak a diákjai, ahová bejutni főnyereménynek számított szegénysorsú tehetséges fiúk számára, amilyen Fodor is volt.

A kollégiumnak talán legérdekesebb tanáregyénisége, aki mágnesként vonzza maga köré a fiatalokat, köztük naplóírónkat is, Fülep Lajos, a már hatvanas éveiben járó polihisztor. Eléggé bemutatja őt Fodor: találkozásaikról két vaskos kötetet állított össze naplója anyagából: *Ezer este Fülep Lajossal* (1986). Fülep Lajos a magyar glóbus nagy gurui közé tartozik, aki elsősorban egyéniségének varázsával s élőben megfogalmazott tanításaival hatott, mint Szókratész, mert bár nagyszerű filozófiai és művészettörténeti tanulmányokat is írt, életművének sokat tervezett s még többet halogatott megkoronázása végülis a tollában maradt. Előadásai, tárlatvezetései szemnyitogató hatással voltak tanítványaira, akik a kollégium „elvörösödése" s megszűnése után is kitartottak mellette, és hetenként egy-egy estét töltöttek inspiráló társaságában.

Ebből a Fodor-naplóból idézem az Ötvenhatról szóló részleteket.

A végzetes-nevezetes 1956-os év január 12-én mintegy jóslatként földrengésre ébred a főváros és környékének népe. Sok sebesült, két haláleset. Reng a föld a politikában is: februárban összeül Moszkvában a bolsevik párt XX. kongresszusa, melyen Hruscsov Sztálin babérjait tépdesi. A Szabad Nép az eddig agyonhallgatott Kun Béla születésének 7O. évfordulójáról emlékezik meg. „Majd leestem az ágyról – jegyzi Fodor febr. 21-én. – Eszerint hát Rákosi megszűnt a tanácsköztársaság vezéregyénisége lenni?" De Rákosinak esze ágában sem volt önmagára vonatkoztatni a „személyi kultusz" vádját, sőt maga mennydörög a „kiskirályok" ellen. A *Csillag* szerkesztőségében Fodor a főnökével, a különben is ideges Király Istvánnal gonoszkodik, mondván, hogy nyilván őrá is céloz Rákosi, ő is fejbólogatókkal veszi körül magát.

Nagy a megrendülés Sztálin bűneinek feltárása nyomán, pedig a hazai sajtó nem is merte lehozni a XX. kongresszuson elhangzott Hruscsov-beszéd teljes szövegét, mely pedig alaposan alábecsüli Sztálin áldozatainak számát: ötezerre, holott milliókra kellene. Rákosit azonban nem mozdítja el Hruscsov. Pezsgős áldomást isznak rá a *Csillag* szerkesztőségében. Örömükben elhatározzák, hogy amit eddig nem tettek, most még Weöres Sándor verseit is beengedik a folyóiratba: „Hát jó, nem bánom, jöjjön a Weöres!" – kedélyeskedik Király István. Az örömbe hamarosan üröm vegyül: április közepén „ellenforradalmi" hangulat uralkodik a taggyűlésen: a hidegre tett Nagy Imre rehabilitálását követelik. Aggasztó külföldi hír: „Tito Moszkvába érkezett... Molotov lemondott külügyminiszteri tisztéről". A Petőfi-kör vitáin a Közgazdasági Egyetemen egyre forróbb a hangulat. Újra felveszik a pártba a kizárt Lukács Györgyöt; Rajk László felesége pedig kivégzett férje rehabilitálását követeli. A személyi kultusz túlbuzgó kiszolgálói riadtan helyezkednek, önkritikát gyakorolnak. Canossát járva bocsánatot kérnek a korábban oly magabiztos „vonalas" írók és kritikusok. Fodor hidegen kommentálja a teátrális, könnyes jeleneteket. De nem rokonszenvez a kárörvendőkkel sem: „Háy Gyuláék úgy nézik mindezt, mint a vállalkozók, akiknek sok befektetés, sok kockázat után végre jövedelmez az üzlet." A Központi Vezetőség a kemény kéz politikáját követi: végleg kizárják Nagy Imrét, éppen mert annyian követelik visszajövetelét, s vele együtt „összeesküvő" híveit is, akik a születésnapját ünnepelték nála. „Jellemző", olvassuk a naplóban, „hogy Illyés betegségére hivatkozva nem ment el, Veres Péter félóráig maradt, s emiatt is hosszan kellett magyarázkodnia..." Annál nagyobb meglepetés, hogy Rákosi lemondását adja hírül a rádió július 18-án, maga Rákosi „mondja a rég áhított szöveget". Lemondólevelét hall-

gatva Fodor még szánni is tudja: „… visszatekintve múltjára, még szinte emberi is tud lenni…" – írja. „Régóta készültem erre az érzésre, azt hittem, felszabadítóbb lesz. Lehet, hogy az utód miatt nem teljes a megkönnyebbülés." Az utódot Gerő Ernőnek hívják. Hamarosan kiderül, hogy eben gubát cseréltünk… Az irodalom kap az alkalmon, hogy szellőztesse a „személyi kultusz" bűneit: legmegrendítőbb hatása Déry Tibor: *Szerelem* című novellájának van, egy ártatlanul bebörtönzött politikai elítélt szabadulását írja le valóban páratlan művészettel. Déryt, Tardos Tibort, Gimes Miklóst, Vásárhelyi Miklóst és társaikat, akiket kizártak, visszaveszik a pártba.

Az év eleji földrengés mellé, ha babonás hajlamúak volnánk, utólagos bölcsességgel még egy rossz ómент állíthatnánk: szeptember elején szinte lángolva vörösen izzik a Föld-közelbe érő Mars bolygó.

Vészterhes hangulat azonban nincs az írók gyűlésén: felszabadultan folyik az elmúlt évek túlkapásainak szellőztetése. Nem mindenkinek tetszik ugyan az ellentétek kiélezése: Fekete Gyula korholja azokat, akik csak az árkot látják kétfelől, mintha az út csak arra való volna, hogy elválassza az árkokat. Nyilván Fodor Andrásnak is ez a véleménye, ezúttal is Háy Gyula van a bögyében: „Háy Gyula felszólalása előtt már a filmfelvevőgép bókol, s élvezheti a jó befektetés fölötti diadalt. Nem inkább a körmét rágó Király a szimpatikusabb?" Jelentkeznek a fordulat évében némaságra ítélt írók, köztük az „újholdasok". Jánosy István odáig megy, hogy még a kárhoztatott absztrakt költészetnek is helyet kér a nap alatt. Mindez persze csak a „fecsegő felszín", az egyelőre „hallgató mélyben" súlyosabb bajok lappanganak. Bejegyzés szeptember 29-ről: „Holnaptól hatszáz vonat leáll. Az ország 1945 óta soha nem tapasztalt gazdasági csődben lévén, három hétig nincs normális közlekedés a vasutakon."

Október elején az Irodalmi Újságban Háy Gyula „alaposan kikészíti a funkcionáriusokat". *Mért nem szeretem Kucsera elvtársat?* a cikk szállóigévé vált címe. Ugyanabban a számban olvasható Méray Tibor megrendült hangú búcsúztatója, melyet Rajk és társai másnapi temetésére írt. Lám, így avatódik a nemzet mártírjává a volt véreskezű belügyminiszter. Kezdődik a nagy elkenősdi, a kilencvenes évek rákfenéje. Fodor is ezt érzi: „Többen kérdezik tőlem, kimegyek-e. Nekem nincs mit lerónom sírjánál" – írja.

Semmi sem mutat arra, hogy véres napok küszöbén áll az ország. Hisz a lengyelek „felkelése" közvetlen a magyar forradalom előtt valójában csak az eddig is folyó szóháború nyíltabb fázisa volt, Gomulkát lökte a felszínre, aki a lengyel nép szájaízének elfogadhatóbb „nemzeti kommunizmust" ígért. A Szabad Nép okt. 21-i számának olvasói sem tartották nagyobb szenzációnak a hírt, mint Kosáry Domokos cikkét, mely az Eötvös-kollégiumot „rehabilitálta". Tudjuk, hogy a lengyelek támogatását célzó békés tüntetésnek készült a 23-ára meghirdetett gyűlés is a Petőfi szobornál, a "zászlós ifjak" és a köröttük tolongó kíváncsiak csak a szabad szó kimondásának s hallgatásának mámorában akartak fürödni. Hisz még a legvérszomjasabb jelszó: „vesszenek a gyilkosok!" is elhangzott már a Petőfi-körben, s a szabad ég alatt sem volt nagyobb gyújtó hatása, mint a többinek: „Nagy Imrét a kormányba!", „Éljenek a lengyelek!", „Egyenlőségen alapuló szovjet–magyar barátságot!" Egy röpirat a régi Kossuth címert követeli vissza, egy másik október 6-át és március 15-ét. Nemzeti ünnepnek készül ez az október 23-a is, semmivel se véresebbnek Petőfi márciusánál; vidáman köszöngetnek egymásra a tömegben az ismerősök, a boltban felvásárolják a háromszínű szalagot. Mennyire magyar a Kossuth téri nagygyűlés is! Veres Pétert, aki az Írószövetség pontjait felolvassa, vállukra veszik, Bessenyei szaval, a nagy késéssel megjelenő Nagy Imrét lehurrogják, mikor „Kedves elvtársaknak" szólítja a megjelenteket, megéljenzik a „Honfitársak, barátaim!" megszólításért. Szót azonban nem fogadnak neki: nem mennek haza megnyugodva, hanem a rádióhoz tódulnak.

Hiú igyekezet utólag kideríteni, honnan pattant ki a robbanást előidéző szikra. Gerő beszédéből? Mi mást lehetett volna várni ettől a magyar léleknek oly idegen szürke eminenciástól, mint ádáz eltökéltséget, hogy kenyértörésre viszi a dolgot a rábízott provinciában, még Moszkvát is színvallásra kényszerítve? Mert világos, hogy az oroszoknak is nem óhajtott meglepetés volt a fegyverek megszólalása, csak Hruscsov ellenfelei, a sztálinisták dörzsölték a kezüket: tessék, ez lett a nagy leleplezés következménye! Gerő szavai, magyar-ingerlő rideg hangjukkal s tartalmukkal együtt csak leplezték kimondójuk még sötétebb szándékait, titokban tartott intézkedéseit, melyekkel szabad kezet adott az ÁVH-nak a békés forradalom provokálására. Arra viszont sem Gerő sem az ÁVH nem számított, hogy a fegyverek a másik oldalon is percek alatt előkerülnek a rádiót ostromló tömegben, s az ellenfél nemcsak visszalő, hanem őket is elsöpri még a szovjet beavatkozás előtt.

Amilyen kereken megfogalmazható mindez utólag, annyira érthetetlen s logikátlan az ablakán kitekintő Fodor Andrásnak a 24-ére virradó hajnalon. „Magyarok, fogjatok fegyvert!" – hallja a kiáltást, s látja, hogy „teherautóról rendőrök fegyvert osztogatnak". Páncélosok dübörögnek, az egyikről sorozat pásztázza a házak falát, rakott teherautó a nyomukban, dalfoszlány száll róla: „Valahány csepp esik rája…" Nem, örömre nem érez okot sem kedvet a naplóíró. Mielőtt cselekvés válthatta volna fel a szóözönt, a szó felszabadulását, beleszóltak a fegyverek. Ahol a fegyverek beszélnek, minden más szó veszít a súlyából. Emlékszem a riadalomra, mellyel magam is fogadtam a rádióból ébredő városkánkba közvetített pesti fegyverropogást és az egymásnak ellentmondó híreket. Időbe telik, távlat kell ahhoz, hogy fényes csillaggá váljon tudatunkban Ötvenhat, a nemzetül megújulás, magunkratalálás élményévé. Közelről homályló-örvénylő ködökből, gázokból áll a csillag, s a gázok közt mérgezők is vannak…

Azon sincs mit csodálkozni, hogy kormányszinten is az általános fejetlenség jelei mutatkoznak, hogy zürzavar s tanácstalan kapkodás jellemzi ellentmondó intézkedéseiket. Jól mondja Határ Győző, hogy nem forradalmárok kerültek akkor váratlanul hatalomra, hanem a botcsinálta „előrekergetettek", akiket

hátulról nyomott, taszigált előre a forradalom ereje, a nemzetben felhalmozódott keserűség. Valójában előrekergetett volt maga a párt is: csak azért lépett a reformok útjára, hogy a hatalmat továbbra is megtarthassa. Nyáron még úgy látszott, hogy a hatalomváltás a párt belügye marad: a Petőfi-körben marxista szőrszálhasogatással a „fiak" szorongatták az „apákat": elég volt belőletek, most mi következünk. Ugyanez a képlet ismétlődik majd a nyolcvanas évek második felében. A felgyorsult történelem azonban mindkét esetben az egész nemzet ügyévé tágította a hatalomváltást. É az „apák" fejetlensége október 24-én. De a „fiak" sem értek meg még a nemzet forradalmára, az „áldozatra". A kevesek, akik majd megérnek, már nem a párt mártírjai lesznek, hanem az egész nemzeté, a levert forradalomé. Azzá lett Nagy Imre is, sokkal hitelesebben, mint Rajk László. Mint a bibliai szőlősgazda, aki a tizenkettedik órában elszegődött munkását is megkülönböztetés nélkül jutalmazza, úgy tesz a nagyszívű nemzet is.

Hogy az új kormányban Gerő is szerepel, mindent elmond. A szigor hangja szól a rádióból: statáriumrendelet Nagy Imre aláírásával, ellenforradalmi banditák emlegetése, segélykérés a Varsói Szerződés értelmében az országban állomásozó szovjet csapatoktól. A forradalmi nemzet, mely keresztülvitte Nagy Imre hatalomra juttatását, most megtagadja az engedelmességet. A főváros népe méltó választ ad a kihívásra: ledönti a Sztálin-szobrot. Szuvenírgyűjtők szorgalmasan darabolják a következő napok alatt. „Az Akácfa utca sarkához közeledve már halljuk a Sztálin-szobrot aprítók kopácsolását – olvassuk a naplóban. „Feledhetetlen látvány: szent megszállottsággal csákányozzák, reszelik, fűrészelik a bronztetemet. Már csak a melle, fél karja, felső lábszárai láthatók. Egy helyütt felirat buzdít: Üsd, vágd, nem apád! Ütik is olyan elszántsággal, mintha fizetnének érte."

Szó szerint kellene most idéznem a Naplóból mintegy tíz oldalt, ha egyszer történelmi dokumentumként akarom bemutatni. Meg kell azonban elégednem egy kissé rapszodikus tallózással. Tudósítónkat nemcsak a beszerzés gondjai kényszerítik az utcára: hajtja a kíváncsiság is. Nyitott szemmel-füllel járja a várost, emberek társaságát keresve gyűjti a híreket, a kószákat is, hogy beszámoljon naplóján kívül mesterének, Fülep Lajosnak is, ha működik a telefon.

Feljegyzések okt.25-ről, csütörtökről: „Kilenc óra után ... az egész Sztálin utat betöltő tömeg vonul az Opera felé nemzeti zászlókkal. Megáll, énekli a himnuszt. Messziről szovjet tankok közelednek, a tömeg szétválik, a tankok lövés nélkül átvonulnak, megtapsolják őket. ... A Kossuth-címeres magyar katonai autó géppisztolyosa dicséri az oroszokat. – Ilyen gyerekek! – mondja, ujjait szája előtt szétpattintva... Dehát akkor kik lőnek? – Az ÁVO-sok." A Parlament előtti sortűz áldozatairól az édességbolt sorbanállóihoz érkezik a hír. „Elmerészkedünk a Deák térig. Siralmas látvány: leszaggatott villamoshuzalok, kidöntött lámpavasak, felszaggatott villamossínek, felborított, fölgyújtott autók, kiégett üzletek. ... Óvatosan megyünk haza. Gépfegyveres kocsi pásztázza az utat... Öreg munkás mutogat a betört kirakatok mögötti sértetlen árukra: Hol itt a fosztogatás?" A magyar rádió ugyanis kitartóan fosztogató ellenforradalmi bandákról beszél. „A Közlekedési Minisztérium előtt tanúja vagyok annak, ahogy ledobják a tetejéről a hatalmas vörös csillagot. A Körönd mögött mozdulatlan közönnyel állnak a szovjet páncélosok..." „Az írók nyilatkozatot fogalmaznak". Heves vita után végre elfogadják Déry megszövegezését: az ÁVO tegye le a fegyvert; Nagy Imre önálló nemzeti programmal lépjen föl; az oroszok vonuljanak vissza; egyenrangú barátságot a Szovjettel; alakuljanak munkástanácsok. A napló a külföld kommentárjaira is kitér. Az első Tito nyilatkozata: „nem bízik a magyar szocializmus erejében". A Szabad Európa nyilatkozatait kesernyés bizalmatlansággal fogadja a 26-i bejegyzés: „Könnyen beszélnek Nyugaton! Mély részvétük, hódolatuk nem sokat ér nekünk. Az sem, hogyha az ENSZ elé viszik a magyar ügyet." A láthatólag vezér- és terv nélküli forradalom nemcsak Fodor András és barátait tölti el aggodalommal. Az erőviszonyokra és az esélyekre jellemző az a fantasztikus jelenet, amikor „a Móricz körtéren egy munkás csákánnyal ment neki a páncélosnak. A szovjet tankos csak nevetett rajta." A Nyugat iránti bizalmatlanságban is osztozott akkor a magyar értelmiség nagy része. 27-én így háborog a naplóíró: „A külföldi rádió az ismétlődő szünetjel üres monotóniájaként szajkózza, hogy a nagyhatalmak az ENSZ elé viszik az orosz beavatkozás ügyét. Az ellenállásra való uszítással megint fölkeverik belvilágomat. Győri harcokról, dunántúli ellenkormányról, honvédelmi bizottmányról, hetekig tartó harcok lehetőségéről hallok. Nyugaton nemigen emlegetik az ÁVÓ-t, persze mert nekik mindenekelőtt az oroszok elleni bizonyítékok kellenek, mint ahogy a nagyhatalmaknak is azért fontos az ügy, mert üthetnek vele a Szovjeten." Elismerést érdemel naplóírónk éleslátása: Amerika valóban csak ütőkártyának tekintette a magyar fölkelést a hidegháború játszmájában.

Október 28-án vasárnap délután futótűzként járta be a világot a hír: „Fegyverszünet! Az oroszok megkezdték kivonulásukat. Győzött a magyar forradalom!" Öles betűkkel hirdetik a nyugati lapok, egymás nyakába borulnak az emigráns magyarok. Hazai naplóírónk minderről semmit sem tud. Ezt olvassuk: „Vasárnapi elmélkedés előtt elhangzik a rádióban a Dicsértessék a Jézus Krisztus! Beállunk lent a Közért előtti reménytelenül hosszú sorba. Roppant keservesen jutunk el az üzlet ajtajáig... Az emberek elcsigázottak, de egy szót sem hallok, mely a fölkelés erkölcsi hitele ellen szólna." – Íme, egy újabb tanúbizonyság arról, hogy a főváros, az ország népe egységes a forradalom vállalásában. A külföld hangja azonban csak bosszúsággal tölti el a naplóírót: „Gallicus hisztérikus ugatása" a nyugati rádióban: „... most már egészen világos, hogy túl akarják feszíteni a húrt, horthysta jobboldali elképzeléseik szellemében." Visszatetsző jelenségek szaporodnak a pesti utcán is: plakátok elégedetlenséget szító szöveggel, meg hogy „egy csomó megbízhatatlan suhanc, a nemzetőrség nyomán, ismét fegyverhez jutott. Követelik az ÁVH teljes névsorát. Látok is ilyen szel-

lemű röpiratot a megtorlások ostoba részletezésével" – olvassuk 29-éről. „Rossz arcú civil fegyveresek sietnek el mellettünk, mintha valami pogromra készülnének. A huzatos Emke mellett nem is jutunk tovább a Körúton, egy jóakaratú férfi visszafordít bennünket. Kézigránáttal dobálnak egy kaput, onnét is ávósokat akarnak kifüstölni." A nemzetőrnek felcsapott aljanép garázdálkodása, statáriális önbíráskodása szennyfolt a nemzet jogos harcán – így érezte a Londonból aggodalommal figyelő Szabó Zoltán is. A külföldi zuglapok ki is használták a magyar felkelés befeketítésére: oldalnyi fényképeket közölve fára akasztott ávósok meggyalázott hullájáról. Az ilyen kilengések megakadályozására azonban semmi esélye sem volt a fegyvertelen lakosságnak, az arra hivatott karhatalomnak pedig ereje nem volt hozzá. Talán a nemzetőrök lehettek volna igényesebbek a jelentkezők megválogatásában; jobban megnézhették volna, kinek a kezébe adnak fegyvert. Dehát a harc hevében fűnek-fának osztogatták, s nem is volt mód ellenőrizni, ki mire használja. Az ellenállás, az ostromállapot sem szűnt még meg: a Széna téren, a Bartók Béla úton és a Kilián-laktanyánál még folytak a harcok. Nagy Imre kormánya 30-án kezd csak ura lenni a helyzetnek; meghirdetett programja, melynek lényege a többpártrendszerhez és a '45 és '47 közötti demokratikus koalícióhoz való visszatérés, megnyugtatja a kedélyeket. A Dunántúl, a győri vagongyár is hűségéről biztosítja a kormányt, elítél minden demagóg jelszót holmi ellenkormány-alapításról. Csak az embervadászat és a könyvégetés kelt visszatetszést továbbra is a Fülep köréhez tartozókban: „Meddig tart még a kutyakomédia? Ahol nem találják az ávóst, viszik az asszonyt tüszként" – háborog a napló.

Megdöbbenést okoz november elsején a hír: „Bombázzák Kairót!... az angol, francia, izraeli támadás Szuez körül más irányt adhatnak a honi eseményeknek is." Hamarosan kiderül, hogy adtak is: az eddig ingadozó szovjet vezetők most határozzák el magukat a cselekvésre. Logikusan arra következtetnek ugyanis, hogy Nyugatnak fontosabbak a közel-keleti érdekei, mint a magyar ügy; megvásárolták Szuezt a magyarok vérén. Megindul a szovjet csapatok beszivárgása. Nagy Imre magyarázatot kér Andropov szovjet nagykövettől, tiltakozásul kinyilvánítja Magyarország semlegességét, kilátásba helyezve, hogy az ENSz védelmét kéri annak garantálására. A Habsburgok trónfosztását kimondó Kossuth lelke költözött Nagy Imrébe? Vállalja nemzete szabadságharcát, elszántan lép a mártíromság keresztútjára. Mint Kossuth, ő sem nemzete egyhangú helyeslése mellett: Fülep Lajos politikai dilettantizmusnak minősíti ezt a lépést, melyre a kormány nem is jogosult a parlament hozzájárulása és törvénybe iktatása nélkül.

Úgy tűnik, az írók többsége nem tudatosította még a veszélyt. Megbomlóban van a szép egyetértés, mely a forradalmat megelőző hónapokat jellemezte. Kezdődnek a vádaskodások, ki hogyan szolgálta ki a bukott rendszert, s milyen előnyei voltak abból. Nemcsak Devecseri Gábort támadják, hanem Benjámint és Déryt is, az átalakulás fő sürgetőit. Persze hozzájuk képest valóban üldözöttjei s mellőzöttjei voltak a hatalomnak például az Újhold körül csoportosuló írók, költők, akiknek nem jutott nyomdafesték a Rákosi-éra alatt. Nem túl korai-e a sérelmek hánytorgatása és az osztozkodás a győzelem gyümölcsein? Naplóírónk is találva érezhetné magát, ha nem mondja is ki: neki is könyvei jelentek meg a terror éveiben. Németh László egy mélyenszántó s végső kicsengésében derűlátó tanulmánynyal érkezik meg a szigligeti Alkotóházból: „emelkedő nemzetnek" tartja a magyart. Fülep a rádióból hallgatja, s elhamarkodottnak tartja a lelkesedést.

A régi pártok s mellettük újak is szervezkednek, számos lapot indítanak. Az Új Magyarország a Petőfi párt lapja, Féja Géza szerkeszti. Németh László vezércikke azt fejtegeti benne, „mire kell vigyáznunk a szocializmus megtartása érdekében". Lám, az egyik legnagyobb magyar író most is a szocializmus sorsán aggódik, biztos vagyok benne, hogy meggyőződésből, nemcsak a Szovjet megnyugtatására. Németh László ugyan egészen más szocializmust hirdetett meg még a harmincas években, mostani szocializmus-féltését azonban ki-ki úgy értheti, ahogy akarja. A szocializmus elfajulását nem az eszmének rótták fel bűnül. Hasonló naplóírónk aggodalma is: „Az itt a probléma: hol fogunk megállni, maradhat-e a szocializmus úgy, ha teljesen elszakadunk a Szovjettől? A tovább harcolók esetleges győzelme hova juttatja az országot? Hol van a szolid erő, amely kezébe vehetné a vezetést? Lehetséges-e Magyarországból semleges országot csinálni? Félő, hogy Nagy Imre ennek a folyamatnak csak sodródó Károlyi Mihálya lesz". Az Irodalmi Újságban ekkor jelenik meg Illyés Gyula: *Egy mondat a zsarnokságról* című megrázó verse. Plakátok is bőven teremnek a pesti utcán, az egyik Rákosi repülését ábrázolja ezzel a felirattal: „Zúgva száll, mint a győzelmi zászló." Mindszenty beszédét fanyalogva hallgatják a „vastag nyakú kálomisták", Fülep és Fodor. Az utóbbinak egy álmatlan éjszakájába kerül a házbeli szerencsétlen ávós elhurcolása. Valaki a háztetőről lőtt a karhatalmiakra: ki lehetett volna más? Pedig csak valami raktárosféle volt. „A borostás arcú, vattakabátos fegyveres ebül bánik vele" – olvassuk. „A feleség sír. Az egyik harcos odaszól: Nem kell kétségbeesni! Hát amikor bennünket vittek így?" Hát igen... Mindig az ártatlan s ártalmatlan mellékszereplők kerülnek horogra. A bosszú nem válogatós. De ártatlanok haltak meg a parlamenti és a mosonmagyaróvári sortűznél is.

A végzetes november negyedikén ágyúzásra ébred a főváros. A rádióban Nagy Imre jelenti be az általános orosz támadás vészhírét: mintegy ezer páncélos vonul déli irányból a főváros ellen. A nap folyamán egyebet is meg lehet tudni: Maléter hadügyminiszter, aki tárgyalni ment az oroszokkal, nem tért vissza Tökölről. (A hely nevéről önkéntelenül Thököly Imrére kell gondolnunk: „hátra van még a feketeleves".) Arról csak a bécsi rádióból lehet értesülni, hogy Kádár vezetésével új kormány alakult: „Kádár apró dögei", ahogy a néphumor emlegette őket, Apró Antal és Dögei Imre miniszterek nevéből élcet faragva. Fülep nyugalomra inti háborgó „fiait", akik közül némelyek most fognának fegyvert. „Ő a jövőt nem látja képtelennek. Szerinte a Szovjet barátságos lesz, nem kívánja a régi rendszer visszaállítását, de most nyilvánvalóan védi a presztizsét" – olvassuk a naplóban. Hát „barátságos" éppen nem volt, amikor „presztizsét védve", értsd: bosszút állva a megaláztatás miatt rommálőtte Budapestet, még közel két év múlva is kikövetelte Nagy Imre kivégzését, nem volt neki elég a szabadságharcosok százainak legyilkolása, ezreinek bebörtönzése, amit a Kádár-kormány szolgai módon végrehajtott. Meg kellett mutatnia karjai erejét, ha agyaglábainak törékenységét többé nem titkolhatta is az óriás.

A Kádár-kormány egyrészt bőkezű igéretekkel próbálta békülékenységre hangolni a nemzetet: körülbelül ugyanazokat a reformokat ígérte, amelyeket Nagy Imre 1953-ban. Másrészt haladéktalanul megkezdte Ötvenhat ellenforradalomnak bélyegzését, hogy megakadályozza legendává válását a nemzet tudatában.

Aki, mint én is, november elején elhagyta az országot, november negyedikét határnapnak tekinti: mindennek vége, tíz napig szabad ország voltunk, most újból ránk nehezedett az „idegen elnyomás". A naplóból, de azok elbeszéléséből is, akik otthon maradtak vagy csak karácsony táján vagy még később az „utolsó vonattal" vágtak neki a világnak, más kép alakul ki. Ha vidéken megszűnt is, a fővárosban tovább folyt az ellenállás. A hangulat sem volt gyászos: tartott még az exlex állapotokból, a szabadság érzetéből fakadó "könnyelműség". Mindenki, aki csak passzív maradt a forrongás alatt, cinikusan vágja zsebre hivatali helyén az új kormány osztogatta „hűségjutalmat". A munkások, nemcsak Pesten, de vidéken: Pécsen, Komlón is, a sztrájk fegyverével folytatják a harcot, egyben a forradalom alatt átélt szabadságérzetet is prolongálva. A megtorlások híre nyugaton még nagyobb együttérzést kelt a magyarok iránt, mint a harcoké: most már azok is fölemelik tiltakozó szavukat, akik akkor ellenforradalomtól tartottak: Tristan Tzara, Jean Paul Sartre. Nyugat a háborús veszély elmúltával, amit a magyarok könnyelműen fölidéztek, túláradó szívélyességgel fogadja be a menekültek tízezreit, küld, amíg lehet, gyógyszerrel, élelemmel rakott kamionokat az országba. Pesten az ellenőrizhetetlen falragaszok változatlanul követelnek: a szovjet csapatok kivonulását, Nagy Imre szabadon bocsátását. Egyre érezhetőbb azonban a mindennapok nyomorúsága: „Most aztán teljesen kaotikus a város élete" – olvassuk november 8-ról. – „Határás sorbaállásból pár csomag cigarettával és egyéb apróságokkal jönnek haza az emberek. Élelem nincs. Nem csoda, ha az üzleteket feltörik és fosztogatják… Most végre részeg garázdákkal is lehet találkozni." Olvashatunk azonban ilyeneket is: „Az emberekben még maradt türelem és kedély. A fölkelést senki sem okolja a cudar állapotok miatt…

Hogy Bibó István mit tett a felkelés jóhírének tisztára mosására a nemzet és a világ szemében, megörökíti a nov. 13-i naplóbejegyzés: november 4-én Bibó kissé megkésve ért a Parlamentbe, Nagy Imrével már nem találkozhatott. A még jelenlévőket felszólították az oroszok, hogy menjenek haza. Távoztak is, Tildy e patetikus szavakkal: „Lépjünk hát az útra, mely a halálba vezet…" Csak Bibó nem engedelmeskedett, egy írógép mellé ülve fogalmazta a szabad magyar kormány búcsúüzenetét: „nem igaz, hogy ellenforradalom történt. Előbújtak ugyan az ókonzervatív és jobboldali elemek, de a kormány ezeket napokon belül elnyomta volna. Az oroszok nézegették a kiáltványt, aztán mikor jöttek az új miniszterek s osztozkodtak a szobákon, elment végre Bibó is." Íme egy felejthetetlen kép, mely megérdemelné, hogy mindnyájan drága kincsként melengessük a szívünkben: a szürke kis ember, aki őrhelyén marad, s mint a süllyedő hajó kapitánya, utolsónak távozik, miután palackpostára bízta üzenetét, nem törődve saját épségével.

Annál sietősebben lépnek meg azok, akik megtorlástól tarthatnak, például volt recski rabok, akik most új bebörtönzésre, esetleg halálbüntetésre adtak okot. De mások is, akiknek elegük volt a „szocializmusból" s a „szabadságot választották", vagy, mint magam is, nem tudtak ellenállni a nyitott határ csábításának, és ha csak rövid időre is, kóstolót akartak az oly sokáig tiltott gyümölcsből. Eredetileg csak Sopron-megyei rokonainknál akartam elrejtőzni, nehogy mint orosz tanárt tolmácsolni kényszerítsenek a forradalmárok kihallgatásánál. Egész télen terveztem, hogy visszafelé is átlépem a határt, végül mégis künn ragadtam.

November végén holmi „szabadcsapatok" még lövöldöznek a budai hegyekben, a városban néma tüntetésre sereglenek össze időnként. A kormány a sztrájkoló munkásokkal tárgyal a megadás feltételeiről. Mivel a bérkövetelésekhez egyelőre még politikaiakat is csatolnak, elhúzódnak a tárgyalások. Világos, hogy a kormány csak időt akar nyerni, erőt gyűjteni, kifárasztani a munkástanácsokat. De a munkásságnak is gazdasági előnyök kicsikarása lesz lassanként a fontosabb, ahogy az értelmiségi körökben az erkölcsi tőke gyűjtése és fitogtatása. Megkezdődött Ötvenhat aprópénzre váltása, mely az egész Kádár-korszak vezérmotívuma lesz. Fülep nem titkolja ellenszenvét azokkal szemben, akik saját régi bűneikről megfeledkezve most a forradalom hőseinek kiáltanák ki magukat.

Olvasunk olyan jelenetekről is, amilyenek a 12 év múlva bekövetkezendő prágai forradalomra lesznek jellemzőek: aszszonytüntetés a Petőfi-szobor körül Mikulás napján. Még a tankok elé is feküsznek némelyek. Az oroszok „megálltak, legyintettek, dühöngtek." Arrébb a buszsofőrök állták el a tankok útját kocsijukkal. „A magyar karhatalom puskatussal agyalta a népet. Amikor odakiabáltak nekik: Ti is magyarok vagytok! – így feleltek: Nem vagyunk magyarok, menjetek haza!" Sor kerül még fegyveres összecsapásokra is, december 9-én a Lánchíd körül. Az írók közül többet letartóztattak már, a munkástanácsok vezetőiből mintegy százat. Kósza hírek kerengenek tömeges deportálásokról, Fodor nem hisz a külföldi rádió adatainak. A hosszú „kenyérsorban" toporgók élénken vitatkoznak, és hirtelen szétugranak, amikor puskaropogás hallatszik a közelben. Kádárról persze sok szó esik ebben az utcai politizálásban. Fodor lejegyez egy vitát: „Mert Kádár rendes ember. Vasmunkás volt. Valaki hátulról tépázza az előlegezett nimbuszt. Élvezem a vitát, melyben fő szemponttá válik: vasmunkás-műszerész volt-e Kádár, Csermaneknek hívták-e? Mosónő volt-e az anyja? Lehúzták-e a körmeit vagy sem…"

A haza atyjának, egy második Deák Ferencnek, amivé évtizedek során kinőtte magát, akkor még senki sem tartotta Kádárt, de azt érezte pártolója s ellenzője egyaránt, hogy sok függ attól, milyen a jelleme, tud-e s akar-e figyelni Moszkva parancsai mellett a nemzet óhajaira is. Utólag el kell ismernünk, hogy tudott és akart, persze saját érdekében is: tanult Rákosi balsorsából. Ám a parancsok végrehajtásában és a „túlzott" óhajok lenyesé-

sében nem ismert tréfát. Végül sikerült nemzetével kiegyeznie abban az erkölcsileg vitatható s később, a nyolcvanas években egyre többektől megkérdőjelezett célban, hogy lelki korrumpálódásunk árán mi legyünk a szocialista tábor legvidámabb barakkja.

Ezzel zárul a nevezetes '56-os év, a napló feljegyzései persze minden zökkenő nélkül folytatódnak, egyre kevesebb célzással az elmúlt reményes és tragikus napokra. Folytatódnak elvált útjaink is; számunkra, akiket sorsunk messze vetett, különélésünk évei, évtizedei alatt, ha öregedtünk is, a haza vonatkozásában megállt az idő, az illyési „Haza a magasban" elégítette ki otthon-igényünket ezután; külhoni sajtótermékeinkben, Magyar Házakban őrizhettük anyanyelvünket, szokásainkat, ünnepeltük minden évben, mintha születésnapunk lett volna, a forradalom évfordulóját. Azzal tisztában voltunk, hogy a Hazában egyre kevesebben gondolnak rá s egyre többen keserű szájízzel, a felnövekvő új nemzedék pedig csak azt tudja róla, amivel sommásan elintézik az iskolában: hogy „ellenforradalom" volt. Amire persze csak vállat vonnak, ahogy mi is annak idején a Tanácsköztársaság emlegetésére.

Nem titok, hogy Ötvenhat megünneplésében máig sem jutott közös nevezőre a magyarság. Igaz, hogy immár ez is hivatalos nemzeti ünnepünk lett, akárcsak március tizenötödike vagy Szent István napja. Azzá nyilvánította már maga a forradalmi nemzet az egyhetes szabadság alatt. Akkor az egymásra s önmagunkra találás eufóriájában ünnepeltük magunkat, de amilyen váratlanul hullott ránk a pünkösdi csoda, olyan múlékonynak bizonyult. Az '56 óta eltelt közel fél évszázad alatt sikerült fölélnünk dicsőséges forradalmunk örökségét, szétporcióznunk, vagy inkább szétkapkodnunk (egymás elől is) akkor szerzett erkölcsi tőkénket. A Dózsa György húsán csikasz ebekként rágódó parasztok jutnak eszembe: Ötvenhat testéből valamennyien részesültünk. Aprópénzre váltott erkölcsi tőkéjéből annak is csurrant-cseppent, aki nem tartotta a markát. A hazaiak a megtorlás éveire következő enyhülést és a gulyáskommunizmus viszonylagos jólétét köszönhették neki, a disszidensek tárt kapukat s karokat Nyugat országaiba, a vesztett haza helyett pedig egy „Hazát a magasban". A szovjet hódoltság megszűnése után Ötvenhat lelkére vetettük rá magunkat, de azon már nem vagyunk hajlandók osztozni egymással: az egész lelket igénylik, sajátítják ki a négyévenként egymást leváltó ádáz küzdőfelek. Máig azon folyik a lappangó vagy nyílt civakodás, kik Ötvenhatnak örökösei a jelenben, kié Ötvenhat. Éber fülek hallják ki a másik oldal ünnepi szónoklataiból a kisajátítás szándékát, keresik az ürügyet a botránkozásra és kemény visszavágásra. Árgus szemek kísérik a mártírsírok koszorúzóit: ki az, aki koszorújával inkább sérti, mint megtiszteli az áldozatok emlékét. Rosszabb már nem is történhetett volna Ötvenhattal, mint hogy ütleggé alacsonyodjék a jelen politikai csetepatéiban.

Legalább évfordulóin kíméljük meg e méltatlan szereptől, próbáljunk meg föltekinteni rá mint zűrös múltunk és jelenünk fölött ragyogó csillagra és erőforrásra. Így tekintettem vissza rá öt év távlatából Malmőben az októberi ünnepen: „Öt esztendővel ezelőtt, 1956 októberében csodának voltunk tanúi mi magyarok, csodának voltak tanúi a világ népei... Egy történelmi erő mozdult meg, mely fordítani akart az emberiség hajójának berozsdált kormánykerekén. Hogy ez a fordítás lehetséges, hitte a reményvesztett, megbéklyózott ember mindenütt, még magában a Szovjetunióban is... Egy bátor hang csendült fel a megalkuvások kórusában, határozott állásfoglalás a tanácstalanság közepett. Egy leigázott kisnép elítélte, megbélyegezte a nagyhatalmak politikáját, amely előbb vadászterületekre osztotta fel a földet, majd a lázas versenyben gyártott atom- és hidrogénbombák rettenetével tartja fenn a hatalmi egyensúlyt és a békét.

A magyar nép, mint annyiszor történelme folyamán, most újra hitet tett európaisága mellett, s maga és szomszédai nevében tiltakozott az ellen, hogy odaítéljék egy terrorral kormányzó, barbár módra gyarmatosító új tatár birodalomnak; tiltakozott Európa helyett Európa öncsonkítása ellen, amellyel haladékot, ideig-óráig tartó szabadságot s jólétet akart vásárolni magának. Régi fényébe állította vissza a szabadság elhomályosult eszményét, világgá kiáltva, hogy nincs igazi szabadság mások rabsága árán, s hogy a szabadság nem adagolható, fél-, negyed- vagy tizedrésznyi szabadság fából vaskarika, a zsarnoksággal egyértelmű. Mint a gordiuszi csomót kettévágó Nagy Sándor, úgy utasította el a magyarság a történelem Szfinxe által rákényszerített dilemmát, mely csak két rossz: rabszolgaság vagy atomhalál között engedett neki választást; felelete egyszerű volt: élni akarunk, de nem félünk a haláltól; nem akarunk atomhalált halni, de nem habozunk kockára tenni életünket. Ezt a feleletet adták a magyar diákok és munkások, férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, méghozzá nem a Trafalgar téren, szelíd angol rendőrök nyájas körében, hanem harckocsikkal, fegyverekkel szembenézve."

A magyar forradalom legnagyobb „külpolitikai" hatása kétségkivül a bolsevizmus igazi arcának leleplezése volt azok előtt, akik még naivul hittek benne: Nyugat jóhiszemű kommunistái, s akik tőle remélték megváltásukat: Ázsia, Afrika, Dél-Amerika szegényei, proletárai. Ezen a ponton kapott halálos sebet az agyaglábú óriás, melynek ledőlését csak az ún. „szabad világ" gyengesége, statusquo őrző fantáziátlansága késleltette. Nyugat gyöngesége azon is lemérhető, mily kevéssé merte használni ellenfelével szemben azt a fegyvert, melyet mi adtunk a kezébe. Forradalmunk emlegetése hovatovább kínosabb emlékeket idézett fel Nyugat, mint Kelet számára. Azon nem volt okunk szomorkodni, hogy a magyar ügy, mely egyben az emberiség szent ügye, nem vált aduvá a hidegháború szennyes kártyaasztalán, egyikévé ama banánhéjaknak, amelyeket a kötélhúzók egymás lába alá vetnek. Több ennél a mi forradalmunk, melyet igenis következetesen s joggal nevezhetünk forradalomnak, ha jelentőségét fölmérjük.

Szabadságharc is volt, természetesen, egy álságos „szövetséges", valójában megszálló nagyhatalom ellen; a nemzeti érzésnek ugyanaz a fellobogása, mint 1848–49-ben. Úgy zártuk szívünkbe e harc hőseit s mártirjait, Nagy Imrét, Malétert, a honvédeket, a pesti srácokat és munkásokat, mint annak idején Kossuthot és az aradi vértanúkat. Ám forradalomnak indult s forradalom-jellege mindvégig megmaradt, nemcsak a bolsevista hazugság leleplezésével, hanem főleg azzal, hogy benne egy ritkán látott embertípus lépett a történelem színpadára: az Ortega jellemezte „tömegember" helyett a Németh László megálmodta „minőség". Számát tekintve volt csak tömeg, ám nem tömegemberekből állt, nem egy atomizált társadalom atomjaiból, ösztöneinek, önzésének, jelszavaknak s reklámoknak

kiszolgáltatott egyedekből. Nem, akik örömkönnyek közt borultak egymás nyakába, testvérekké válva egy közös szent akaratban; akik még a megszálló hadsereg kiskatonáit sem rekesztették ki örömükből; akik érintetlenül hagyták a nyitott s gazdátlanul hagyott üzletek áruit, nem tömegemberek voltak, hanem egy személyiségekből összeforrt közösség tagjai. Értettük s szerettük egymást, értettek s szerettek bennünket a világ népei.

Fürdessük meg lelkünket e csodának emlékezetében, a minőség forradalmának hangulatában. Idézzük fel a csillogó szemeket, a karácsonyi izgalmat, a zászlólengető felvonulást, melyre senkit sem vezényeltek ki, a fiatal honvédek mosolyát, akik először érezhették magyar katonának magukat, noha csak egy karszalaggal jelezték ezt a szovjet mintájú egyenruhákon; a diákok, fiatalok Kossuth nótát daloló csoportjait, melyek aggodalmainkra rácáfolva a kommunista nevelés teljes hatástalanságáról tettek bizonyságot; a csepeli és más üzemek munkásait, akik haladéktalanul megalapították tanácsaikat, forradalmunk legszívósabb s a jövőnek is példát mutató vívmányait; a falu népének rokonszenvét és buzgalmát, hogy legalább a fejadagba őrölt liszttel, a népboltban vásárolt kenyérrel és cukorral járuljon hozzá a főváros táplálásához. Egyetlen nagy népünnepély, egy sokat tűrt nép felszabadult ujjongása, vértelen forradalom lehetett volna Ötvenhat, ha a félelem s megrögzött gonoszság nem nyúl fegyverhez. Ártatlan vér volt az, mely először ömlött a pesti utcán, a mosoni téren. Soha el ne fogadjuk a Kádár rendszer szóválasztását, mely „ellenforradalomnak" nevezgette a Magyar Októbert. Miféle „forradalomnak" ellenforradalma lehetne az? Csak nem a „fordulat évében" végrehajtott kommunista puccsnak, mely a recski latrinákba ürítette a magyar értelmiség színe-javát, kuláknak bélyegezve fölszámolta a gazdatársadalom elitjét, az ország jólétének fundamentumát; robotos rabszolgává züllesztette a munkást, akinek nevében bitorolta a hatalmat? Ne emlegessünk lesütött szemű sumákolással „októberi eseményeket" se, ahogy az elterjedt a külföld magyarjai közt. Talán bizony nekünk van szégyenkezésre okunk? Vagy azok érzékenységét akarjuk kímélni, akik cserbenhagyták a magyar forradalmat? Végül ne beszéljünk „bukott" forradalomról se! Forradalmunk és szabadságharcunk nem bukott el ugyanis, hanem leverték erőszakkal, fegyverrel. Bukott forradalom akkor lett, amikor végre-valahára lerogyott az agyaglábú óriás (ha ugyan forradalomnak vagyunk hajlandók nevezni a lenini bolsevik puccsot, amit Kerenszkij polgári forradalma ellen végrehajtott).

Tóth Ilona

megadás

most látom már
miattam volt minden
értem küzdött
sötéttel a fény
érettem volt félelem
és kétely engem
óvott vakságtól az éj

engem szolgált
minden vihar zápor
sötét felhőt terelgető
szél tanítgatott
minden egyes fűszál
makacs hittel
győzni le a dért

énérettem hullatta
a lombját sudár
erdő s haldokolt
a rét értem
fagyott tó vize is
jéggé s árvult el
a díszes csigahéj

most tudom már
nékem üzent minden:
tavasz előtt törvény
hogy a tél áldozatra
tanítsa a földet
s alázatra mindent
ami él

Göteborg, 2003. március 21

Vallási témájú honlapok az interneten

Mind többen rendelkezünk szélessávú internet hozzáféréssel, emiatt a keresési idő a régi típusú modémekhez viszonyítva alaposan lerövidült. Nem csupán híreket, rádió- vagy tévéműsort olvashatunk, hanem vallási, egyházi témakörben is sok érdekes böngésznivalót találhatunk a világhálón. Érdemes itt is körülnézni, hiszen olyan sok érdekes, fontos honlapot találunk, melyet egész egyszerűen nem szabad kihasználatlanul hagyni. A kereséshez-találáshoz akarunk itt tippeket adni. Elsősorban magyar nyelvű honlapokra hívjuk fel a figyelmet, de néhány svéd nyelvűre is. Ez utóbbi nem olyan bőséges, mint a magyar anyag. Ennek oka részben talán a szerzői jogvédelemre vezethető vissza.

Magyarországi egyházak honlapjai

Baptista Egyház www.baptist.hu/
Evangélikus Egyház www.lutheran.hu/
Evangéliumi Pünkösdi Közösség www.epk.hu/epkwww.htm
Hetednapi Adventista Egyház www.adventista.hu/index.html
Hit gyülekezete www.hit.hu/
Református Egyház www.reformatus.hu/
Katolikus Egyház www.katolikus.hu/
Metodista Egyház http://metodista.hu/
Ortodox Egyházmegye http://www.ortodox.hu/
Unitárius Egyház www.unitarius.hu/

Nem kívánok minden egyes honlaphoz magyarázatot fűzni. A megadott honlapokon belől sokfelé el lehet kalandozni, értékes tájékoztatást kaphatunk a keresett egyházról. Vegyük figyelembe azt, hogy itt az egyházak saját magukról írnak, a maguk szemszögéből nézve adják a tájékoztatást.

Egyházak hitvallásai, kátéi

Adventista www.adventista.hu/menu02.html
Baptista www.baptist.hu/index.php?m=9
Evangélikus www.lutheran.hu/konyvek/kate/kate.php?resz=6
Hit gyülekezete www.hit.hu/index.php?cx=200999
Katolikus www.katolikus.hu/katek/index.html
Pünkösdista www.epk.hu/epkwww.htm
Református: Heidelbergi Káté
www.reformatus.hu/dokument/heidkate.htm
Református: A 2. Helvét Hitvallás
www.cryingvoice.com/Christianity/HelvetTart_mag.html
Unitárius www.unitarius.hu/czire.html

Az egyes egyházak hitvallásaival ismerkedhetünk meg ezeken a honlapokon. Az egyes egyházak szertartásai sokszor nagyon eltérnek attól, mint amit saját egyházunkban megszoktunk. A különbség viszont sokszor nem olyan feltűnő, ha csupán a hitvallásokat/ kátékat tanulmányozzuk.

Egyházi újságok

Békehírnök – baptista www.ps.hu/bekehirnok/
Élő Víz – pünkösdista www.epk.hu/epkwww.htm
Evangélikus Élet www.evelet.hu:8080/ujsagok/evelet/
Hitélet - katolikus http://agape.hu/hu/hitelet/
Kyrkans Tidning – Svenska kyrkan www.kyrkanstidning.com/
Nya Dagen - Pingströrelsen www.dagen.com/
Reformátusok Lapja www.reflap.hu/
Sändaren – Sv. Baptistsamfundet/Sv. Missionskyrkan
www.sandaren.com/
Új Ember - katolikus http://ujember.katolikus.hu/
Útitárs www.geocities.com/athens/aegean/4369/utitars.htm
Vetés és Aratás www.vetesesaratas.org/
Vigilia - katolikus www.communio.hu/vigilia/archiv.html

Nem csupán az új számokat lehet olvasni, hanem az "Archivum"-ba bemenve régebbi számok is olvashatók. Ha nem is fizetünk elő annak az egyháznak a lapjára, ahova eredetileg tartoztunk, akkor is érdemes tájékozódni és folyamatosan figyelemmel kísérnünk a hazai eseményeket.

Biblia

Szinopszis
www.communio.hu/plebania/dolgozo/szinopsz/szin-bev.htm
A szinopszis a négy evangélium egymás mellé állított szövege. Ugyanazt az eseményt a különböző evangélisták más-más szempotból nézve értékelték, mást tartottak fontosnak kiemelni. A szövegeket egymás mellé téve még jobban elmélyedhetünk az evangéliumokban .
Mózes 5 könyve zsidó fordításban
www.zsido.com/books/humes/index.htm
Mózes 5 könyvének zsidó, és nem katolikus vagy protestáns szemszögből készített fordítása.
Online Biblia http://biblia.hit.hu
A következő nyelvű Bibliák között lehet itt választani: magyar (katolikus - a négy evangélium, protestáns - Károli), angol (5 különböző fordítás), héber (Ószövetség), görög (Újszövetség), latin. Lehet részben bizonyos fordításból meghatározott bibliai könyvből olvasni az igét, de lehet használni a „Keresés"-t (Konkordanciát), amikor meghatározott szó, vagy szócsoportok kereshetők az általunk választott nyelven.
Károli fordítás kész konkordanciával www.polarhome.com/biblia/
Hivatkozásokkal ellátott szöveg! Részben olvashatjuk az általunk választott könyvet, kereshetünk megadott szót, illetve választhatunk a megadott 62887 szó közül, ahol az igehelyre kattintva olvasható az ige szövege.
Katolikus Biblia
www.mek.iif.hu/porta/szint/human/vallas/katbibl/html/index.htm
A teljes katolikus Biblia, beleértve az ószövetségi apokrif könyveket. Hivatkozások nélkül. Megadott szó nem kereshető.
Bibliák különböző nyelveken www.katolikus.hu/lib_mag.html#bib
Katolikus, protestáns új fordítás, Békés-Dalos Újszövetség és több, más nyelvű Biblia.
Bibliák különböző nyelveken http://www.biblegateway.com/languages/
77 különböző fordítású és nyelvű Biblia
Békés-Dalos: Újszövetségi Szentírás
http://mypage.direct.ca/m/may/bd-ind.html
Békés Gellért és Dalos Patrik Új Szövetség fordítása görög eredetiből
Gyürki: A magyar bibliafordítások története
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k294.htm
Nem véletlen az, hogy olyan sok, különböző Bibliát soroltunk itt fel. Mi, akik – többé-kevésbé két nyelven beszélünk, jól tudjuk, hogy néha milyen nehéz visszaadni gondolatainkat egy másik nyelven. Ami egyik nyelven jól hangzik, azt a másikon néha szinte lehetetlen megfelelően visszaadni. Ezért jó különböző fordításokat egybevetni. A magyar bibliafordítások története is ezt bizonyítja. Nemelyik bibliafordítás nagy hatással volt az illető nyelv további fejlődésére, pl. a Károli fordítás a magyar nyelvre és kultúrára, Luther fordítása a német nyelvre. Ez utóbbi indította el igazában a bibliafordítási hullámot a különböző nyelvekre.

Bibeln 2000 www.bibeln.se
Svéd nyelvű új fordítású Biblia, mely az ószövetségi apokrif könyveket is hozza. Kereshető összefüggő szövegrész, vagy egyes szavak is. Érdemes megnézni a "Faktadel"-t és azon belül az "Uppslagsdelen"-t.
Svenska Folkbibeln www.folkbibeln.com/
Sokan elégedetlenek a Bibeln 2000 fordításával, mert az szerintük nem adja vissza helyesen az eredeti szöveget, ezért készült ez a fordítás, mely jobban ragaszkodik az eredeti szöveghez, és nem csupán az eredeti szöveg mondanivalójához.
Levande Bibeln és Svenska 1917
http://bible.gospelcom.net/cgi-bin/bible?passage=&language=swedish
A Levande Bibeln szabad fordítás, nem ragaszkodik nagyon az eredeti szöveghez. A könnyebb érthetőség miatt főleg az újabb nemzedéknek érdekesebb ezt a szöveget olvasni. A Svenska 1917 a Biblia 1917-es fordítású szövegét tartalmazza. Sokan ragszkodnak ehhez a szöveghez ugyanúgy, mint a magyar protestánsok jó része szívesebben olvassa a megszokott Károli Bibliát, mint az új fordítást.
Hebrew – English Bible www.mechon-mamre.org/p/pt/pt0.htm
Egymás mellett látható/olvasható a héber és az angol szöveg.

Bibliai kommentárok

Szegedi bibliakommentár – Újszövetség
www.theol.u-szeged.hu/konyvtar/szbibkom/
Spinetoli: Máté (evangéliuma)
www.theol.u-szeged.hu/konyvtar/mate/index.html
Gnilka: Márk (evangéliuma) www.theol.u-szeged.hu/konyvtar/mark/
Spinetoli: Lukács (evangéliuma)
www.theol.u-szeged.hu/konyvtar/lukacs/index.html
Schwank: János (evangéliuma)
www.theol.u-szeged.hu/konyvtar/janos/
Kremer: 2. Korintusi-levél http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k232.htm
Radl: Galata-levél http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k233.htm
Mayer: Filippi levél. Filemon-levél
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k239.htm
Knoch: 1. és 2. Tesszaloniki-levél
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k240.htm
Seethaler: 1. és 2. Péter-levél. Júdás levél
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k241.htm
Solt: Így értsd az Újszövetséget
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k136.htm
Mócsy: Az evangéliumok hitelessége
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k228.htm
Nyström: Biblisk ordbok www.lysator.liu.se/runeberg/biblobok/
Fenti kommentárok részletesen taglalják a megadott bibliai könyvek szövegét, ezzel elősegítik annak megértését. Behatóan tanulmányozhatjuk ezáltal a Bibliát. Nem csupán lelkészeknek, de a gyülekezeti tagoknak is áldásos ezek tanulmányozása.
Magyar nyelvű bibliai lexikont nem találtam, ezért helyette a svéd nyelvű, 1896-os kiadású Nyström: Biblisk ordbok-ot ajánlom. Remélem, senkit sem zavar a régi helyesírású szöveg!

Napi áhítat

Csendes percek www.csendespercek.hu/
Eichorn: Isten műhelyében
www.eurochrist.net/hungary/eichhorn/eichhorn.html
Katolikus napi ige www.katolikus.hu/igenaptar/ma.html
Napi áhítat - baptista www.baptist.hu/index.php?m=15
Napi áhitat – Spurgeon
www.cograf.hu/vajtful/html/napiahitat/napiahitat.html
Napi igék a Bibliából www.lutheran.hu/fraternet/napiige/
Református www.parokia.net/csend.php?type=1
Református - Fénysugarak www.parokia.net/csend.php?type=3
Naponta el kell csendesednünk Bibliával a kezünkben. A fentebb felsorolt honlapokból válasszuk ki azt, amelyik legjobban megfelel számunkra. Ne hagyjuk ki a lehetőséget: áhítattal kezdeni és befejezni a napot!

Igehirdetések

Gazdagréti Református Gyülekezet
http://www.ps.hu/gazdref/index.php?path=%2Figehirdetesek
Pasaréti igehirdetések – Cseri Kálmán és Varga Róbert
www.refpasaret.hu/ Kattints a „Prédikációk"-ra.
Id. Zimányi József www.eurochrist.net/hungary/ind.htm
Hafenscher Károly: A nagy Fazekas
www.lutheran.hu/konyvek/hafo/fazek00.htm
Havonta csupán egyszer gyűlünk össze magyar istentiszteletre (a többi vasárnapon résztveszünk-e svéd nyelvű istentiszteleten?). Sok prédikációt találunk a fenti honlapokon. Olvassuk, tanulmányozzuk ezeket!

Ének

Egyházi kórusművek www.biblia.hu/muveszet/muveszet.htm#m42

Startlap oldalak

http://adventista.lap.hu/
http://baptista.lap.hu/
http://biblia.lap.hu/
http://evangelikus.lap.hu/
http://katolikus.lap.hu/
http://punkosdi.lap.hu/
http://reformatus.lap.hu/
http://zsido.lap.hu/
Sokirányú, részletekbe menő tájékoztatás ezeken a honlapokon.

Egyéb

A Bibliáról www.biblia.hu/bevez/bevez.htm
A Biblia kialakulásáról, kéziratairól, értelmezéséről és fordításairól olvashatunk ezen a honlapon.
Minilexikon: -Faktadel- Uppslagsdelen www.bibeln.se
Svéd nyelvű Minilexikon, ahol a kezdőbetűre kattintva lehet válogatni a felsorolt szavak között.
Solt: Így értsd az Újszövetséget! www.communio.hu/ppek/k136.htm
Újszövetségi témakörökben foglalkozik eseményekkel, történésekkel.
Nagy István: Újszövetségi kortörténet és bevezetés
www.arg.sulinet.hu/~boobaa/suli/jegyzet/ujszovkb/
Külön-külön tárgyalja az összes Újszövetségi könyvet.
Az apostolok
www.geocities.com/Athens/Ithaca/7730/Christian_martyrs/Apostles_mag.html
A 12 apostol életével foglalkozik. Megemlíti, mi történt velük, miután már nem találkozunk velük a Biblia lapjain.
Horn: A bibliai régészet XX. század eleji feltárásai
www.nexus.hu/nabukodonozor/horn.html
Elsősorban az Ószövetséggel kapcsolatos régészeti eredményekkel foglalkozik ez a könyv.
Kroll: Jézus nyomában http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k63.htm
A szerző az Ó- és Újszövetséggel kapcsolatos régészet eredményeit felhasználva végigjárja az olvasóval Jézus földi életének szent helyeit. Sok képpel illusztrált könyv.
Képek, térképek
http://mazsola.iit.uni-miskolc.hu/~drdani/biblia/kepek/

Nem csupán térképeket, de jó összefoglalót is ad a Pátriarchák vándorlásaitól kezdve egészen Pál apostol útjaiig.

Biblia Téka ajánló www.arcanum.hu/kiadvanyok/bibteka.htm
Ez - kivételesen - nem internet honlap, hanem CD ajánlás. A Biblia Téka CD-ROM tartalmaz: 13 bibliafordítást, 4 bibliamagyarázatot, 3 bibliai lexikont. Ezenkivül rajta van a református énekeskönyv (összes ének kottával, az énekek meghallgathatók), a II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté. Nagyon tudom ajánlani, akinek számítógépe van, szerezze meg ezt a CD-t!

Religiopedia – online vallási szótár www.gerlo.hu/hvall/enci/
A kezdő betűre kattintva lehet válogatni a megadott szavak között.

"Tartsd magadnál!" Vallási kifejezések zsebszótára
http://okumene.lutheran.hu/szotar.html
A kezdőbetűre kattintva lehet válogatni a felsorolt szavak között.

Egyházi lapszemle www.kereszteny.hu/lapszemle/
Napi válogatás a napi- és hetilapok, elsősorban történelmi egyházakkal kapcsolatos cikkeiből.

Parókia – a refomátus portál www.parokia.net/
Rovatok: Hívogató, Bibliaolvasó Kalauzok, Bibliák, Könyvajánló, Énekek, stb.

Keresztyén linkgyűjtemények
www.kereszteny.hu/keres/showcat.php?did=22
Jó kiindulás további böngészéshez. Okvetlen meg kell nézi!

Református félóra a rádióban www.parokia.net/radio/mr.html
"Tebenned biztunk eleitől fogva" - a minden szerdán sugárzott adás utólag itt is meghallgatható.

Luther Márton http://church.lutheran.hu/luther/
Luther életéről, kortársairól.

Luther: A 95 tétel www.mek.oszk.hu/00200/00203/index.phtml
A 95 tételről szinte mindenki hallott, ezzel szemben még kevesen olvasták.

Kálvin János
www.gyakg.u-szeged.hu/tanar/farkzolt/reformac/kalvin.htm
Kálvin János élete, tanai. Az eleve elrendelésről sokan hallottak, de kevesen tudják, hogy mit is értett ez alatt Kálvin.

NYEMRLSZ www.refnet.cz/nyemrlsz/
A Nyugat-Európai Magyarnyelvű Református Lelkigondozó Szolgálat honlapja

Halállal lakoljanak? www.otkenyer.hu/olv-kh.php
Nagyon megosztja az egyes egyházakat a homoszexualitás kérdése. Ez a honlap ezzel a témával foglalkozik.

Magyar Elektronikus Könyvtár – Vallás, egyház része
www.mek.oszk.hu/html/human.phtml
Vallásokkal, egyházakkal kapcsolatos könyvek találhatók ezen a honlapon.

Pázmány Péter Elektronikus könyvtár
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/ *303 – elsősorban katolikus – könyv!*

Kempis Tamás: Krisztus követése
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k88.htm
Kempis Tamás (1380-1471) Krisztus követése c. munkája a keresztény életbölcsesség kvintesszenciája. A Biblia után ez a legolvasottabb keresztény könyv.

Gémes István könyvei
www.geocities.com/CollegePark/Lab/9528/konyvek.htm
A Szivárvány-füzetek sorozat, valamint az Igen c. könyv olvashatók itt.

Kustic: A természet Istenről beszél
www.communio.hu/ppek/k140.htm
Az ember még mindig nem képes olyan csodákra, amelyeket a természet – Isten rendeléséből tud, számunkra sokszor érthetetlenül produkálni. Erre hoz fel a szerző 47 példát.

Sok érdekes írás! http://isten.0catch.com/
Néhány összefoglaló cím: Bölcs mondások, Más tollából, Táblázatok, Példázatok.

Világvallások ismertetője www.apologia.hu/
Keresztyénség. India, Kína, Japán vallásai. Közel-keleti vallások.

Barlay: Balassi Bálint, az istenkereső
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k279.htm
A tragikus sorsú költő "istenes" verseiről.

A Jehova tanúi http://user.tninet.se/~oof408u/fkf/index.htm
www.christiananswers.net/hungarian/q-eden/edn-r005h.html
http://isten.0catch.com/jeno/jehovatanui.htm
A Jehova tanúi szekta világszerte igen aktívan ténykedik. Sokakat "elkápráztatnak" Biblia-ismeretükkel, ami csupán alaposan beszűkített ismeretből áll. Sok helyen félremagyarázzák a Bibliát, ezért jó megismerkedni azzal, mi mindent hamisítottak meg a Bibliából kiindulva.

Mormon vallás www.gerlo.hu/hvall/enci/mormon.html
http://isten.0catch.com/jeno/mormon.htm
A magát keresztyén vallásnak tartó, tévtanító szektáról.

Vart kommer alla kristna kyrkor och samfund i Sverige ifrån?
www.algonet.se/~luther/vartkommer.htm
Hogyan jöttek létre Svédországban a különböző keresztyén egyházak? – erre kapunk itt választ.

Bunyan: Kristens resa http://bibeltemplet.net/kristen1.html
Bunyan: Zarándok útját sajnos csak svéd nyelven találtam az interneten. A Biblia után a legolvasottabb keresztyén könyv. Svédországban 70-szer adták ki. Angliában, Skóciában és Írországban összesen 1300-szor adták ki. A könyv allegorikus formában ír azokról a veszélyekről, amelyek egy keresztyént fenyegetnek földi vándorlása során. – Modern, teljes szöveg!

Bunyan: Kristens resa
http://w1.155.telia.com/~u15508239/ny_sida_10.htm
A szöveg kissé egyszerűsítve, rövidítve!

Versek

Gyűjtemények. Kedvenc versek
http://server.dugonics-szeged.sulinet.hu/irodalom/vers/

Karácsonyi versek http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k44.htm

Karácsonyi versek
http://server.dugonics-szeged.sulinet.hu/irodalom/vers/karvers/

Mécs László: Válogatott versek
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k247.htm

Mécs László: Üveglegenda http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k76.htm

Puszta Sándor: A fények http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k218.htm

Reményik Sándor: Istenes versek
http://proteo.cj.edu.ro/remenyik/istenes/

Sík Sándor:Himnuszok könyve
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k122.htm

Sík Sándor Összegyűjtött versei
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k80.htm

Sík Sándor : Zsoltárok könyve
http://gimn-db.piar.hu/pazmany/k75.htm

Versek www.eurochrist.net/hungary/vers/versek.html

Versek http://web.externet.hu/nkcscs/oldal5.html

Versek www.nexus.hu/kbango/versek.html
Az egyes honlapokhoz nem szükséges kommentár. Vagy szereti valaki a verseket, vagy nem!

Humor

Viccek www.eurochrist.net/hungary/viccek.html

Humor Archivum www.istentisztelet.hu/humor/index.html

Mennyei derűt válaszd! http://isten.0catch.com/

Humor http://uj.plebania.net/hittanterem/?op=viewkat&kid=8
Kell-e ennél jobb humor ajánlás?!: „A vidám szív a legjobb orvosság, a bánatos lélek pedig a csontokat is kiszárítja." (Péld. 17:22a)

Összeállította: **Tóth Lajos**

REKVIEM

Búcsút lehet-e mondani annak, aki alig egy éve még mennyei ragyogású szemekkel nézett rám betegágyából, tele reménnyel, látszólag javuló egészséggel? Nem és nem!

Fél éve küszködöm már érzelmeimmel, hogy egyáltalán megemlékezzem-e hivatalosan a haláláról? Egyáltalán kimondható-e az a szó, az a rettenetes és visszavonhatatlan, hogy meghalt...?

Így – ilyen szárazon és kurtán –, nem is tudom elfogadni, és mindenkit arra kérek, hogy vesse is el e sötét és szomorú meghatározást. Helyette mondjuk azt, hogy Erdős Irma megpihent az Úr kebelén - ahonnét azt üzeni: vigyük tovább a SZÓT, drága anyanyelvünk szavait versekben, novellákban, előadásokban, színpadon és iskolákban, templomokban és otthonokban...

Számomra - aki egy év óta hangyaszorgalommal gyűjtöm a fényképeit, írásait, a szereposztásokat és kritikákat, a sok magnó- és videoszalagot, portréfilmet, és... és a lelkemben még mindig élő száz és ezer gyönyörű élményt, melyet ennek a csodálatos Asszonynak a közelségében szereztem -, Erdős Irma ma is él. Ha elmegyek közös otthonunkból, elköszönök tőle, amikor hazatérek, virágot hozok a fényképe mellett álló vázákba, és beszámolok neki arról, hogy merre jártam... Bennem él! Naponta meghallgatom egy-egy szavalatát. Hangom most is elcsuklik, ha nyilvánosan szólok Róla, vagy amikor Istennek megköszönöm, hogy közel három évtizeden át a társa lehettem, ő pedig nekem Mindenem...

Aztán Istenben megnyugodva vallom és hiszem, hogy Irmám átment a lelki halálból az öröklétbe, és Isten gyermekei közé soroltatott. Krisztus mindkettőnk kezét fogva vitte őt át a keskeny kapun, engem pedig itt hagyott még egy ideig, hogy dolgozzam, ügyeket intézzek, és többek között kiadjam ezt a könyvet az emlékezetére.

Ha áttanulmányozom e gazdagon illusztrált könyv summás adattárát, úgy érzem, hogy mesevilágban járok, melyben e gymás kezét fogva, gyermeki b oldogsággal, gondtalanul vándorlunk egy csodálatos és szép újvilág felé. lelki szemeim előtt egy mennyei színpad függönye nyílik szét, és olyan előadásnak leszek a szemtanúja, amelyet szem nem látott, fül nem hallott, és embernek szíve meg sem gondolt.

Gonosz betegség kínozta majd három éven át. Erdős Irma nagyszerű önfegyelemmel viselte. Csak akkor panaszkodott, ha már kibírhatatlanul fájt. Hálás vagyok Istennek, amiért megengedte, hogy állandóan mellette lehessek, hogy vele együtt szenvedjek, reméljek, és utolsó útjára - kezét szorítgatva, simogatva, csókolva - elkísérhessem a szűk kapuig... U tolsó, h alk s zavait: " még m ennyi m indent szerettem volna neked mondani... de majd ott!", soha el nem felejtem, s várom, hogy az Úr kegyelméből megérjem azt a pillanatot, a mikor az e lmaradtakat végre meghallhatom - TŐLE.

Az özvegység olyan, mint az árvaság. Apátlan, Anyátlan lettem hirtelen. De árvaságom enyhülni kezd, ha arra a sok kedves személyre gondolok, akik az ő közönségét alkották, elsősorban Vásárhelyen, de másutt is, ahol megfordult a világban. A sok együttérző levél, üzenet, meleg kézszorítás engem is taggá avat abban a nagy-nagy családban, amelyet a Nagyérdeműn kívül rokonai, barátai, ismerősei és csodálói, az érte imádkozó közösségek és papok – és akik személyesen is elkísérték utolsó útjára – együttesen alkotnak. Mindnyájuk előtt meghajolok és köszönetet mondok!

Erdős Bartha István

ERDŐS IRMA. Prisma Kiadó, Marosvásárhely, 2003.
Svédországban megvásárolható közvetlenül a szerzőnél:
Dr. Erdős Bartha István, Telefon: 040-404 832
Postai cím: 233 33 SVEDALA, Nils Åkessonsgatan 9.

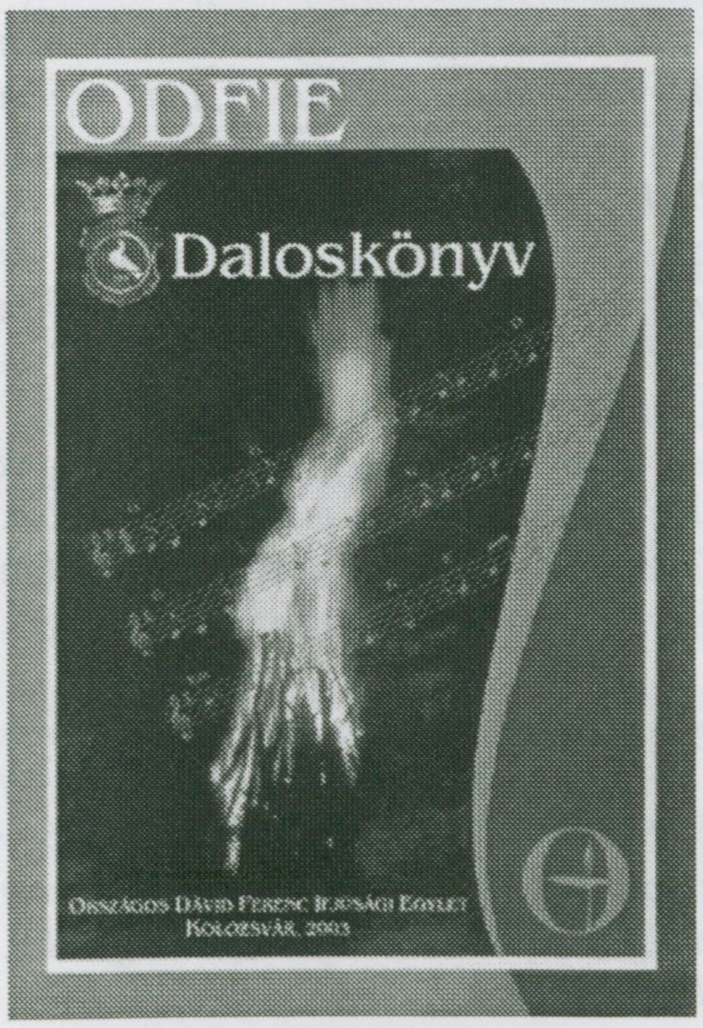

DALOSKÖNYV

A zene élmény, mely összhangot teremt, egyben léleknevelő és közösségteremtő ereje van. Az emberben rejlő szépérzék és jó érzés kiművelése azonban csak hosszú és fáradságos munkával érhető el, amit már a legkisebb korban el kell kezdeni. Ezt a célt szolgálja az a Daloskönyv is, amit az Erdélyi Unitárius Egyház Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylete (ODFIE) jelentetett meg ez év nyarán.

A gyűjteményben különböző műfajok és stílusformák találhatók. A hagyományos egyházi, valamint az újszerűbb, ifjúsági vallásos énekektől kezdve, népdalokból, illetve régi magyar világi énekekből, gyermekdalokból és megzenésített versekből, végül pedig könnyűzeneszámokból nyújt ízelítőt a kötet. Az énekek műfaji és témák szerinti beosztása megkönnyíti a sajátos alkalmakhoz illő darabok keresését és válogatását. A Daloskönyvet hagyományos értékeink védelmében, a "konzervkultúra" részeként uralkodó divatos zenei áramlatok ellensúlyo-zására tárják szerkesztői az ifjúság elé, remélve, hogy általa nemcsak igényes zenekedvelőkké, de a zene értő megszólaltatóivá is válnak.

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség egyelőre 100 példányt szerzett be a Daloskönyvből, s ezeket egy-egy közösségének lélekszáma, valamint az azokban folyó gyermek- és ifjúsági foglalkozás mértéke szerint kívánja elosztani gyülekezetei között.

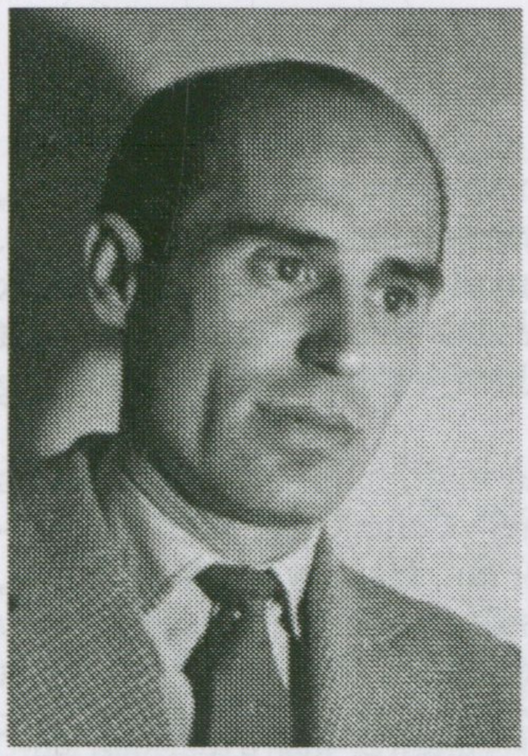

Kátay László
1921-2003

1921. augusztus 25-én született Miskolcon, ahol a Lévay József református gimnáziumban érettségizett, majd a budapesti József Nádor Műegyetemen kulturmérnöki oklevelet szerzett.

Budapesten az UVA-tervben dolgozott mint tervező, majd bírósági szakértő, szakosztályvezető mérnök lett.

1951-ben nősült. Feleségétől, Emőkétől két gyermeke született: Emőke (1953) és László (1957). 1965-ben családjával együtt Malmőbe emigrált, ahol nyugdíjazásáig talajmechanikai, alapozási szakértő mérnökként dolgozott a Skanska-ban. Széleskörű érdeklődése a műszaki tudományokon túl a zenére és a képzőművészetre is kiterjedt: gyakran hegedült, művészien festett.

Magyarságát, református hitét mindvégig szilárdan őrizte. Kezdettől bekapcsolódott az emigráció egyesületi és egyházi életébe, utóbbit anyagilag is rendszeresen támogatta.

Családját szívből szerette, öt unokáját rajongással vette körül. Hosszú betegség után, 2003 június 23-án hunyt el. Megfáradt testét a Bunkeflo-i temetőben felesége, gyermekei, menye, veje, unokái mély gyásszal kísérték utolsó útjára, ahol a helyi svéd lelkészen kívül unokaveje, Dr. K. Rempert Péter ev. lelkész hirdette a feltámadás igéit. Kérjük, adjon Isten neki örök békességet!

Szabó Teréz
1927-2003

1927. április 30-án született az Arad megyei Nagypél községben. Édesapja, Kún Béla, a falu kovácsmestere, és felesége, Julianna házasságából négy gyermek született, két fiú és két lány. Teréz lévén a legidősebb, édesanyja mellett korán kivette részét minden otthoni munkából, sőt, még a kovácsműhelyben is segédkezett. Kézügyessége a képzőművészet terén is korán megmutatkozott, így fiatal korában festészetet tanult.

A második világháború után a család Nagyváradra költözött. Teréz itt ismerte meg férjét, Szabó Gyulát. Házasságukat Isten két gyermekkel, Terézzel és Gyulával ajándékozta meg. Munkája is a kicsinyekhez, a fiatalokhoz kötötte: főszakácsként dolgozott, előbb egy gyermekotthonban, később egy iskolában.

1982-ben özvegyen maradt, s ezután már csak gyermekeinek, és az ezektől született hat unokának élt. Mivel lánya 1988-ban családostul Svédországba költözött, 1991-ben Szabó Teréz is kitelepedett Ljungbybe. Itt aktívan részt vett mind a Petőfi egyesület, mind a helyi protestáns gyülekezet életében. Négy unokája itt konfirmált.

Október 5-én még részt vett istentiszteletünkön, 2003. október 17-én szomorú halálhírét kaptuk. Végső nyugalomra október 31-én helyezzük a ljungbyi Annelund temetőben. Istennek békessége maradjon vele örökké!

Testamentum

A nyár végén 56 éves korában Budapesten váratlanul elhúnyt Tonk Sándor történész, az erdélyi Sapientia Egyetem első rektora. Az alábbiakban végrendeletéből idézünk, melyet nemsokkal halála előtt fogalmazott meg.

Életemet a Szenci Molnár Albert által megfogalmazott ima irányította: "Óh én Uram Istenem, engedd azt énnékem is, hogy senkire mindjárt meg ne haragudjam, senkit se szóval, se cselekedettel meg ne bántsak. Azoknak is, akik engem megbántottak, töredelmesen megengedjek és megbocsássak, minden bosszúállásra való szándékot szívemből kivessek, meggondolván azt, hogy ha mi valaki ellen haragot tartunk, és a mi ellenségünkkel nem akarunk megbékélni, Te is, mindeneknek hatalmas bírája, nem bocsátanád meg a mi bűneinket, eseteinket és számtalan fogyatkozásainkat, és ilyenképpen a te kemény ítéletedet és szentenciádat mi magunk vonnánk magunkra. Adjad azért, hogy mindenekhez legyek szelíd, emberséges, engedelmes, mindennel jótevő és adakozó."

Tudatában sok emberi gyarlóságomnak, életem során a szelídség, az emberség, az engedelmesség, a jótevés erényét tartottam a legfontosabbnak. Sokan, tudom, ezt gyengeségnek vélték. Mindig alázattal tekintettem minden dolgomra. Nem valamilyen fatalizmusról volt szó. Én hittem és hiszek abban, hogy sorsomat Valaki irányítja és megszabja, megszabta életútamat. De tudom azt is, hogy nekem Ahhoz, aki ezt teszi, hűséggel kell ragaszkodnom.

Nem törekedtem hatalomra. De tettem mindig azt, amit hitem szerint tennem kellett. Mai világunkban nagyon sokan nem értik meg ezt. Szolgáltam. Szolgáltam – de nem áldozatként megélve – családomat. Életem nagy öröme volt feleségem, gyermekeim élete. Később ugyancsak örömöt jelentetett az oktatás. Hálát adok az Istennek azért, hogy megengedte az egyetemszervezés munkájában való részvételt. Szolgálni fogok továbbra is, ameddig tudok. Nem törekszem világi dicsőségre. Életkoromban már elmondhatom, számomra nem a világi hívságok a fontosak. Szeretnék úgy élni, hogy a magam lelkiismerete és az Úristen legyen életem, mindennapjaim egyetlen mércéje.

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

AZ ÉV HÁTRALEVŐ HÓNAPJAIRA

NOVEMBER

01	szb.	12:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	
		12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
02	vas.	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
08	szb.	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	
		12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
		17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
09	vas.	11:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	*SMOSZ egyesületi találkozó kapcsán*
		15:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
		16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
15	szb.	15:00	TARTU	S:t Pauli kirik	*15 éves az Észtországi Munkácsy Mihály Egyesület*
29	szb.	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
		12:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	
		16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
30	vas.	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kyrkan	
		16:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan	

DECEMBER

06	szb.	14:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
07	vas.	15:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
		16:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat. kyrk.	úrvacsora
13	szb.	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
14	vas.	15:00	TALLIN	S:t Maria toomkirik	úrvacsora
20	szb.	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora
		12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
		17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
21	vas.	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
		14:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
		16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
25	csüt.	11:00	STOCKHOLM	Franska Reformerta Kyrka	úrvacsora *Karácsony*
		17:30	UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora
26	ptk.	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborg kka	úrvacsora *Karácsony2*
		12:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora
		16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
		17:00	KUMLA	Kumlakyrkan	úrvacsora

Az ember élete csak úgy lehet teljes, ha minden nap érzi, valamit tett másokért. Vallom: a magunk, magyar közösségünk, Anyaszentegyházunk, mindannyiunk szívügye kell legyen a szívből fakadó és önzetlen adakozás. Életünk, sorsunk, keresztényi, magyar, emberi mivoltunk fönnmaradásának záloga: ha vállaljuk az áldozatot. Egyébként az egymást követő világi hatalmak és azok szivárványkörébe tartozó "mihaszna senkik" kiszolgáltatottjai, vagy a mi rosszabb, kiszolgálói leszünk." (Tonk Sándor végrendeletéből)

Kérjük híveinket, cselekedjenek a fentiek szerint, s ne mulasszák el megtenni még ma, amit eddig elmulasztottak.

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Årgång XI. évfolyam
Nummer 3. szám
Oktober 2003 október

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
az Egyháztanács (Kyrkorådet)

A lapnak kinevezett szerkesztősége nincs, a szerkesztési munkákat a lelkész végzi.
(Tidningen har ingen utnämnd redaktion, det redaktionella arbetet utförs av pastorn.)

Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46–(0)8–550 160 66

E-mail: ujkeve@telia.com

Nyomda (Tryckeri): Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46–(0)8–783 81 24/ 667 98 18
Referens (Kontaktperson): Jerry Petterson
E-mail: tryckeriet@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 500

2003-tól lapunkat csak az egyházfenntartási járulékot vagy támogatást fizető tagjainknak küldjük térítésmentesen. Kérjük azokat, akik csupán a lapra kívánnak előfizetni, tájékoztatásért szíveskedjenek Pap Iván országos pénztárosunkhoz fordulni:

181 30 LIDINGÖ, Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

Postgiro számlaszámunk:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047–3

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn/Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372–740 54 55 Mobil: +372–506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–505503858

NORVÉGIA – Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1357 BEKKESTUA Parksvingen 43
Tel: +47–675 621 05

új kéve POSTTIDNING B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 151 64 SÖDERTÄLJE Granövägen 126

Sajó Sándor

MAGYARNAK LENNI
(Részletek)

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Magasba vágyva, tengni egyre – lent;
Mosolyogva, mint a méla őszi táj,
Nem panaszolni senkinek, mi fáj;
Borongni mindig, mint a nagy hegyek,
Mert egyre gyászlik bennünk valami:
Sokszázados bú, melyet nem lehet
Sem eltitkolni, sem bevallani.
Magányban élni, ahol kusza árnyak
Bús tündérekként föl-fölsírdogálnak,
S szálaiból a fájó képzeletnek
Feketefényű fátylat szövögetnek
És bút és gyászt és sejtést egybeszőve
Ráterítik a titkos jövendőre...
Rabmódra húzni idegen igát,
Álmodva rólad: büszke, messzi cél,
S meg-megpihenve a múlt emlékinél,
Kergetni téged: csalfa délibáb!...
Csalódni mindig, soha célt nem érve,
S ha szívünkben már apadoz a hit:
Rátakargatni sorsunk száz sebére
Önámításunk koldusrongyait...
– Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!...

De túl minden bún, minden szenvedésen
Önérzetünket nem feledve mégsem,
Nagy szívvel, melybennem apad a hűség,
Magyarnak lenni: büszke gyönyörűség!
Magyarnak lenni: nagy s szent akarat,
Mely itt reszket a Kárpátok alatt:
Ha küszködőn, ha szenvedőn, ha sírva:
Viselni sorsunk, ahogy meg van írva;
Lelkünkbe szíva magyar földünk lelkét,
Vérünkbe oltva ősök honszerelmét,
Féltőn borulni minden magyar rögre,
S hozzátapadni örökkön-örökre!...

Magyarvalkói kopjafák (Molnár-Veress Pál felvétele